

Utvärdering och analys av granskningsprocess av namnunderskrifter i folkinitiativ mot BRT-systemet

Uppdragsägare: Kommundirektör

Uppdragsledare: Informationsförsörjningsdirektör och enhetschef Nämndstöd

Innehåll

1	Uppdrag	4
2	Sammanfattning	5
3.1	Uppdraget	6
	<i>Lagstiftning för folkomröstning</i>	6
	<i>Formkraven för att en namnunderskrift ska vara giltig</i>	6
	<i>Utformande av underlag gällande folkinitiativet</i>	7
3.2	Förberedelser.....	7
	<i>Hantering av underlagen</i>	8
3.3	Process för granskning.....	8
3.4	Anvisningar	9
	<i>Granskningsriktlinje</i>	9
	<i>Granskningsstöd</i>	9
	<i>Revidering av beslut gällande adressuppgifter</i>	9
	<i>Inmatning</i>	10
3.5	Arbetet med kontroll mot kommuninvånarregistret	10
	<i>Ställningstaganden i samband med kontroll mot kommuninvånarregistret</i>	10
	<i>Genomförande av kontroll</i>	10
3.6	Fastställande av gränsvärde	11
	<i>Konsekvens av process kring fastställandet av gränsvärde</i>	12
3.7	Beslut.....	12
3.8	Omtag/omgranskning av förvaltningen.....	13
3.9	Granskning av oberoende, extern part	13
3.10	Kommunikation	13
4	Bild över förutsättningar (ex. personella resurser, tidsplan, ansvarsfördelning m.m.)	15
4.1	Personella resurser.....	15
	<i>Förberedande arbete</i>	15
	<i>Arbetet kring jämförelsetalet</i>	15
	<i>Granskningsarbetet</i>	15
	<i>Inmatning av personnummer</i>	16
	<i>Kontroll mot KIR samt borttagande av dubletter</i>	16
	<i>Reviderat beslut gällande adressuppgifter</i>	16
	<i>Omtag/omgranskning</i>	16
4.2	Påstått jäv och otillbörlig hantering i granskningsarbetet	16
4.3	Tidplan	17
	<i>Tidplan övergripande arbete</i>	17
4.4	Ansvarsfördelning.....	18
4.5	Personalens situation under arbetets gång.....	18
4.6	Inkommande underlag under arbetets gång.....	19
5	Översiktlig beskrivning av tidsplan och redovisade underskrifter	20
5.1	Tidsplan.....	20
5.2	Redovisade underskrifter.....	20
5.3	Kontroll av oberoende, extern part samt ny slutsiffra.....	20

6	Vilka är de grundläggande orsakerna till de stora variationerna av antalet godkända underskrifter	22
6.1	Variationer	22
6.2	Grundläggande orsaker till variation.....	22
7	Vad som har fungerat väl	23
7.1	Väl förberett, bra omvärldsbevakning.....	23
7.2	Stabil arbetsgrupp med kompetens och mandat	23
7.3	Flexibilitet och förmåga att kraftsamla	23
7.4	Transparent process.....	23
8	Vad har inte fungerat väl samt orsak till det.....	24
8.1	Avsaknaden av maskinella verktyg för hantering av personnummer	24
8.2	Bristfälliga kontroller av underkända underskrifter	24
8.3	Tidsaspekten	24
8.4	Misstänkliggörande.....	24
8.5	Bedömningsfråga	24
8.6	Media	25
9	Vad har vi lärt oss samt vilka slutsatser och rekommendationer tar vi med oss	26
10	Bilagor.....	27

1 Uppdrag

Den 12 oktober 2021 lämnades ett folkinitiativ in till Örebro kommun. Process som sedan följde visade sig bli utmanande, innehålla tveksamheter samt blev starkt ifrågasatt. Med resultatet av den externa granskning som genomfördes som del i processen visade ett avvikande resultat, så beslutade kommundirektör att en utvärdering ska tas fram. Utvärderingen innehåller följande:

- En beskrivning av uppdraget inklusive anvisningar, förberedelser samt beslut som fastställde processen för granskning
- En bild över hur förutsättningarna såg ut (personella resurser, tidsplan, ansvarsfördelning med mera)
- En översiktlig beskrivning av tidsplan och redovisade underskrifter
- En redogörelse för de grundläggande orsakerna till de stora variationerna av antalet godkända namnunderskrifter enligt förvaltningens respektive PwC:s bedömning.
- En redogörelse för vilka delar i granskningsprocessen som har fungerat väl
- En redogörelse för vilka delar i granskningsprocessen som inte har fungerat väl och orsaken till detta
- En sammanfattning av lärdomar, slutsatser och rekommendationer

2 Sammanfattning

Under hösten 2021 lämnades ett folkinitiativ in till Örebro kommun för att få till stånd en folkomröstning angående Bus rapid transit (BRT) systemet som är under uppbyggnad i kommunen.

Inför granskningen av de inlämnade underskrifterna tog förvaltningen fram en granskningsriktlinje och ett granskningsstöd baserade på formkraven i kommunallagen och en omvärldsbevakning av jämförbara kommuner. Kommunstyrelseförvaltningen, framför allt Informationsförsörjningsavdelningen, genomförde granskningen av underskrifter samt tog fram beslutsunderlag för vidare hantering i Kommunstyrelse och Kommunfullmäktige.

Kontrollen av underskrifter genomfördes i flera olika steg. Efter granskningen hade förvaltningen en totalsumma för antalet godkända respektive underkända underskrifter, vilket kommunicerades ut innan Kommunstyrelsen hade haft ärendet på bordet för beslut. I anslutning till detta uppmärksammandes förvaltning om att det fanns underskrifter som underkänts, men som borde vara godkända. Ett omtag av granskningen gjordes av förvaltningen för att få fram en ny, korrekt slutsiffra. Processen med att granska underskrifterna blev utmanande, innehöll tveksamheter och blev starkt ifrågasatt. Omtaget resulterade i att förvaltningen tillförde över 1 000 underskrifter till summan med godkända underskrifter.

I samband med detta beslutade kommundirektören att en oberoende, extern part skulle granska de av förvaltningen underkända underskrifterna för att se om de kan bedömas på annat sätt. Anlitat revisionsföretag fick även i uppdrag att kontrollera kommunens arbete avseende sammanställningen av antalet godkända namnunderskrifter och huruvida det har skett i enlighet med kommunallagen.

Rapporten av revisionsfirman visar att det är en mycket liten differens vad det gäller de underskrifter som underkändes av förvaltningen i det första steget, men vad det gäller de underkända underskrifter som kontrollerades på nytt av förvaltningen så fann revisionsbyrån ett betydande antal underskrifter som borde ha godkänts.

Resultatet av den externa granskningen medförde att ytterligare drygt 350 underskrifter godkändes och fördes till slutresultatet.

Förvaltningen har under handläggningen av ärendet samt genom denna utvärdering och analys dragit vissa slutsatser samt tagit fasta på ett antal lärdomar. Det inledande arbetet inom förvaltningen fungerade väl i stort, men under arbetet med granskningen skedde ett antal misstag som ledde till brister i hanteringen. De identifierade främsta orsakerna till de stora variationerna mellan förvaltningens egna kontrollräkningar samt den som utfördes av extern part är avsaknad av maskinella verktyg vid inmatning av data, bristfälliga kontroller av underkända underskrifter, en alltför snäv tidsplan och underskattning av enskilda bedömningarnas inverkan.

3 Uppdraget inkl. anvisningar och förberedelser samt beslut som fastställde processen för granskning

3.1 Uppdraget

Den 12 oktober 2021 lämnades ett antal listor med cirka 15 500 (initiativtagarnas uppgift) namnunderskrifter in till Örebro kommun från företrädare för Liberalerna, Sverigedemokraterna, Örebropartiet samt ”Trafikupproret”. Syftet med underskrifterna var att få till stånd en folkomröstning angående Bus rapid transit (BRT) systemet som är under uppbyggnad i kommunen. Frågeställningen på namnlistorna var ”Jag kräver en folkomröstning om BRT, så kallade superbussar i Örebro kommun”. Namninsamlingen har genomförts genom initiativtagarnas närvaro på offentliga platser samt genom direktkontakt med kommunmedlemmar som postat in separata namnunderskrifter.

Lagstiftning för folkomröstning

Kommunallagen anger formkraven för att ett ärende om folkomröstning ska få väckas i fullmäktige. Regelverket för själva genomförandet av en folkomröstning återfinns i lagen om kommunal folkomröstning (1994:692).

8 kap. 2 § kommunallagen (2017:725)

Ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga får i fullmäktige väckas av minst tio procent av de röstberättigade kommun- eller regionmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar (folkinitiativ). Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser.

Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.

Formkraven för att en namnunderskrift ska vara giltig

Kommunallagen slår, som redovisats ovan, fast formkraven för att en namnunderskrift ska vara giltig. Det saknas rättslig reglering avseende hur kontrollen av att namnunderskrifterna är förenliga med kommunallagens krav ska genomföras. Det är upp till myndigheten att avgöra hur man går till väga för att säkerställa giltigheten av underskrifterna. I Örebro kommun fastställde t.f. kommundirektör metoden för granskning av namnunderskrifterna den 19 oktober 2021. Förvaltningen har räknat och kontrollerat att namnunderskrifterna lämnats in inom den sexmånadersperiod som lagen föreskriver och att formkraven för en giltig namnunderskrift är uppfyllda. Denna kontroll har gjorts av samtliga underskrifter. Av förarbetena framgår att anledningen till att folkinitiativet ska innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, namnförtydliganden och uppgift om deras adresser är att myndigheten ska ha möjlighet att i tveksamma fall kontrollera att en viss person, vars namn finns på initiativet, verkligen har skrivit under det. I normalfallet torde man dock kunna utgå från att så är fallet. Förvaltningen har anammat det synsättet och inte gjort någon kontroll av att en underskrift, som uppfyller formkraven, verkligen härrör från personen i fråga. I de fall de formkraven inte har varit uppfyllda har förvaltningen bedömt att underskriften är ogiltig. I tveksamma fall har underskriften godkänts.

Utformande av underlag gällande folkiniciativet

De underlag som initiativtagarna använde sig av vid insamling av namnunderskrifterna lämnades in till förvaltningen 12 oktober 2021. Gemensamt för samtliga underlag var att de hade förtryckta instruktioner om vilka uppgifter som skulle finnas med för att underskriften skulle vara giltig, dessa var:

- Datum för underskrift
- Namnteckning
- Namnförtydligande
- Personnummer
- Gatuadress
- Postnummer
- Ort

3.2 Förberedelser

Kommunstyrelseförvaltningen har inför granskningen haft kontakt med Helsingborgs kommun, Västerås stad och Halmstads kommun, som i närtid handlagt folkiniciativ, för att inhämta information om tillvägagångssätt. Helsingborg förberedde en folkomröstning som sedan genomfördes i januari 2020, Västerås genomförde en folkomröstning under våren 2021 och Halmstad stod i begrepp att göra detsamma i januari 2022 (flyttad till ordinarie valdag i september på grund av pandemin). Metoden för granskningen av namnunderskrifter i Örebro kommun är till stor del baserad på tillvägagångssättet av granskningsarbetet i dessa kommuner samt egna ställningstaganden utifrån kommunallagen.

Örebro kommun ingår i ett nätverk för valadministration där de 20 största kommunerna i Sverige ingår. Därför var det naturligt att kommunen kontaktade andra medlemmar i nätverket som i närtid haft eller kommer genomföra en folkomröstning.

I juni 2021 kontaktades Västerås kommuns valkansli för att ta del av deras erfarenheter från folkomröstningen om flygplatsen i mars 2021. Samtalet berörde förarbeten, metodik, granskning av namnunderskrifter, samt deras förberedelser och beslut inför folkomröstningen. I oktober fick Örebro kommun Västerås kommuns rapport tillsammans med deras granskningsrapport som upprättats med anledning av folkomröstningen. I rapporten framgår att andelen underkända och godkända underskrifter korrelerar med resultatet som Örebro kommun kom fram till efter granskningen. Drygt var femte underskrift underkändes i båda kommunerna.

14 oktober 2021 hölls en ingående briefing (Teams-möte) med ansvariga tjänstemän i Västerås kommun, om hur de tagit fram metoden för granskningen och hur de genomförde granskningen. Kontakt togs även med Halmstads kommuns valchef, där förvaltningen fick ta del av deras metodik för granskningsarbetet och annat kring kommunens planerade folkomröstning.

Med erfarenheterna från Västerås och Halmstad, tog förvaltningen fram metoden som senare skulle komma att användas. Metoden är i allt väsentligt densamma som Västerås använde och innebar att samtliga underskrifter skulle granskas utifrån de formkrav som anges i kommunallagen. T.f. kommundirektören godkände metoden 19 oktober 2021.

I samtalet med Västerås framgick att deras metod till största del byggde på samma arbetssätt som Helsingborgs stad tillämpat inför deras folkomröstning. Detta bekräftades vid en senare kontakt med Helsingborg. Med den bakgrunden uppfattade förvaltningen att det var en beprövad metod.

Hantering av underlagen

Från det att underskrifterna inkom till kommunen har dessa förvarats i låst arkivskåp. Inför granskningen av namnunderskrifterna så lades samtliga blad med underskrifter i buntar om ca 100 blad i varje bunt och paginerades. Varje blad med namnunderskrifter skannades sedan in digitalt och kopior skrevs ut som arbetsmaterial. Kopiorna lades samman i motsvarande buntar om ca 100 blad i varje.

Varje bunt och blad fick ett unikt ID-nummer enligt principen 1:1-100, 2:1-100, 3:1-100, osv. Till varje bunt lades också en blankett (försättsblad) att använda vid själva granskningsprocessen för dokumentation och sammanställning etc. På försättsbladet angavs det totala antalet namnunderskrifter i bunten, antal underskrifter som skulle granskas ytterligare samt antal underkända underskrifter. Allt lades sedan i en mapp.

3.3 Process för granskning

1. Paginera samtliga inlämnade ark och ordna in dessa i buntar om 100

Pagineringen genomfördes av minst två närvarande tjänstemän och enligt principen bunt 1: ark 1 (1:1, 1:2, 1:3...) osv. Det resulterade i 24 buntar med hundra ark och en 25:e med 79 ark (totalt 2 479 ark). Antalet underskrifter kunde variera stort mellan de olika buntarna i och med att ett ark kunde innehålla mellan 1-ca 11 underskrifter, beroende på hur initiativtagarnas underlag såg ut. I det här steget kopierades dessutom samtliga ark för att fungera som granskningskopior i nästa steg där anteckningar kunde göras direkt på listorna. Syftet med det här steget var att systematisera materialet så det skulle vara överblickbart men även för att kunna gå tillbaka och göra en andra bedömning vid olika tillfällen i granskningsprocessen.

2. Manuell granskning av samtliga underskrifter

Kommunallagen slår fast att ett initiativ ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser. Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.

Kommunstyrelseförvaltningen genomförde en omfattande granskning där varje underskrift kontrollerades så att formkraven var uppfyllda. Om till exempel ett personnummer inte var komplett, inklusive sista fyra siffrorna, underkändes underskriften. Likaså om underskriften var gjord före den 12 april 2021 (sex månader före inlämningsdatum) eller om den saknade någon av de andra uppgifterna som enligt kommunallagen krävs för att underskriften ska vara giltig.

För att säkerställa att alla godkända underskrifter kom vidare från det här steget godkändes samtliga underskrifter där alla uppgifter fanns med även om uppgiftslämnaren hade skrivit bostadsort utanför kommunen. Detta för att garantera att kommuninvånare som eventuellt tillfälligt var skrivna på andra adresser skulle kunna komma att godkännas vid kontroll mot Kommuninvånarregistret (KIR).

Granskningen genomfördes av tjänstemän i förvaltningen under ledning av två granskningsledare. Vid eventuella tveksamheter har minst två personer granskat underskriften utifrån ett gemensamt granskningsstöd för att få en samsyn och lika behandling i granskningen.

3. Inmatning av personnummer

I nästa steg matades personnumren till samtliga godkända underskrifter in i Excel för att kunna genomföra nästa steg i granskningen. Vid problem att tyda personnummer var instruktionen att mata in det mest troliga personnumret och då markera detta som osäkert i programmet. Dessutom skulle arknummer anges för att möjliggöra för ytterligare granskning om det skulle visa sig vara fel personnummer i kommande steg.

4. Kontroll mot kommuninvånarregistret samt borttagande av dubletter

Det är endast invånare som är folkbokförda i Örebro kommun som är godkända som uppgiftslämnare för ett folkinitiativ i kommunen. Därför behövdes en kontroll av den kompletta listan med personnummer göras där personnummer som inte återfinns bland folkbokförda i kommunen väljs bort. Kommuninvånarregistret innehåller en aktuell förteckning av samtliga folkbokförda i kommunen. Kommunens statistiker gjorde en matchning av samtliga personnummer mot kommuninvånarregistret per den 12 oktober 2021 (inlämningsdagen).

I det här steget sällades också dubletter bort. Orsaker till att ett personnummer inte gick att återfinna i kommuninvånarregistret kan antingen vara att personnumren var felaktigt inmatade eller att personerna inte var folkbokförda i Örebro kommun. De personnummer som inte återfanns i kommuninvånarregistret och hade en markering i granskningsprotokollet med uppgift om otydligt personnummer från tidigare steg i granskningen, granskades igen för att göra en andra bedömning och ytterligare en kontroll mot kommuninvånarregistret gjordes.

3.4 Anvisningar

Inför granskningen tog förvaltningen fram en granskningsriktlinje och ett granskningsstöd baserade på formkraven i kommunallagen och omvärldsbevakningen i de andra kommunerna. Detta gjordes för att konkretisera formkraven i kommunallagen som skulle gälla för granskningen i Örebro kommun samt för att ge de medarbetare som skulle granska underskrifterna en metod för att genomföra arbetet. Metoden behövdes för att göra en likalydande granskning möjlig.

Granskningsriktlinje

Som stöd till beslut i tillvägagångssätt togs Granskningsriktlinje fram (se bilaga 1). Granskningsriktlinjen låg till grund för t.f. kommundirektörens beslut om fortsatt hantering av ärendet enligt ovan 19 oktober 2021. Riktlinjen beskriver de rättsliga förutsättningarna för att väcka ett ärende i fullmäktige (även beskrivet ovan) samt den instruktion som är framtagen för själva granskningsarbetet. Riktlinjen förklarar också de följande stegen kontroll av dubletter samt kontroll mot KIR.

Granskningsstöd

Som stöd till medarbetare i granskningsarbetet togs ett stödunderlag fram (se bilaga 2). Dokumentet beskriver utförligt de steg som granskaren skall granska samt hur dokumentationen av granskningen ska gå till.

Del 1 av stödunderlaget syftar till att utifrån kommunallagen kontrollera om följande kriterier är uppfyllda för att en underskrift ska vara godkänd:

- Initiativtagarens egenhändiga namnteckning
- Namnförtydligande
- Datum, dvs uppgifter om när namnteckningen gjorts
- Komplet personnummer
- Adressuppgift
- Vara max 6 månader gamla när namninsamlingen lämnas över till kommunen

Det framgår tydligt i stödunderlaget att granskaren vid tvekan hellre ska godkänna underskriften än underkänna den.

Revidering av beslut gällande adressuppgifter

Under senare delen av granskningsprocessen omprövades kraven för att en underskrift ska betraktas som godkänd avseende adressuppgift. Olika kommuner har gjort olika tolkningar av

vilka adressuppgifter som måste uppges för att kommunallagens krav på ”uppgift om adress” ska anses vara uppfyllt. Då den generella hållningen i förvaltningens granskning har varit att vid tveksamhet godkänna, hellre än underkänna, namnunderskrifter fastslog kommundirektören 14 november 2021 att underskrifter där postnummer och/eller postort saknades ska godkännas. Detta under förutsättning att gatuadress fanns angiven.

Inmatning

Inför inmatningen av personnummer gavs muntliga instruktioner av granskningsledarna. Arbetet utfördes parvis och instruktionen var att person 1 läste det personnummer som står på det enligt steg 2 granskade underlaget, person 2 matade in siffrorna i ett för ändamålet framtaget Exceldokument som är anpassat efter varje specifik bunt för att möjliggöra återsökning bland buntar, sidor och rader vid eventuella efterkontroller.

3.5 Arbetet med kontroll mot kommuninvånarregistret

Steg 4 i ovan beskriven process utgjordes av hantering av de personuppgifter som i tidigare steg av granskningen ansågs uppfylla de kontrollerade kraven i kommunallagen. I detta moment hanterades närmare 13 000 personnummer med vardera 12 siffror i varje, det vill säga en stor mängd data. Denna data hanterades i enlighet med aktuell lagstiftning inom området personuppgiftshantering.

Ställningstaganden i samband med kontroll mot kommuninvånarregistret

- Ett personnummer måste se ut på ett visst sätt, för att de ska kunna köras mot kommuninvånarregistret. Vårt ställningstagande blev att personnummer ska bestå av 12 siffror (ÅÅÅÅMMDD-XXXX). Personnumret för varje underskrift blev därför justerat när det digitaliserades, för att innehålla ett komplett årtal.
- Personnumren från namnunderskriftlistorna levererades till statistiker i Excel-listor/filer, en per bunt. Dessa listor/filer slogs samman i en komplett Excel-fil, som sedan kunde köras mot kommunens folkbokföringsregister.
- Till varje personnummer som skrevs in i Excelarken noterades vilket buntnummer och bladnummer som underskriften fanns på. Detta för att göra samtliga underskrifter enkla att spåra vid efterkontroller. Sammantaget fanns fyra kolumner i de Excelfiler som skapades: personnummer, buntnummer, arknummer samt en kolumn för kommentarer, ex. vis ”Otydligt personnummer”.
- Arbetsgruppen bestämde att inlämningsdagen den 12 oktober skulle gälla som insamlingens ”brytdag”. Detta blir det datum då röstlängden beräknas (i teorin) och därigenom storleken på jämförelsetalet (mer om detta under ”Jämförelsetalet” nedan). Dessutom påverkar ”brytdagen” vilka underskrifter som är giltiga då man måste fyllt 18 år senast denna dag.

Genomförande av kontroll

För att kunna göra en matchning av personnummer mot kommuninvånarregistret behöver personnumren vara i exakt rätt format och av rätt längd, 12 siffror inklusive bindestreck, annars finns ingen möjlighet att personnumret matchar. Ett 10-siffrigt personnummer utan bindestreck kan relativt enkelt omvandlas till ett 12-siffrigt och flertalet sådana omvandlingar gjordes på materialet innan matchning.

En sortering av materialet gjorde sedan att en del uppenbara felinmatningar likt exempelvis födelseår 1643 eller personnummer med 13 eller 11 siffror kunde rättas manuellt enligt kontroll mot originallistorna. Detta gjordes direkt i Excel-filen som skulle matchas. Ofta lämnades då en kommentar om ändringen i kommentarsfältet.

Matchningen utfördes sedan av en utdataanalytiker i Microsoft Access och innebar att listan med personnummer maskinellt ”jämfördes” med hela listan av samtliga folkbokförda i Örebro

kommun vid detta tillfälle. Om ett personnummer i listan matchade så markerades detta ut i resultatfilen. Metoden innebär att exempelvis båda exemplaren av en dubblett matchar, vilket gör att man måste rensa dubletter i ett senare (eller tidigare) skede. Vid maskinell matchning av detta slag ges heller ingen indikation till varför det inte matchar.

Efter att matchningen är gjord erhålls en liknande fil som den man hade innan matchning. De som matchat räknas samman och bearbetas inte vidare medan de som inte matchat kan sorteras ut och skapa en ny lista med personnummer som vid behov kan bearbetas igen.

Det finns möjlighet att manuellt söka fram ett personnummer, del av personnummer, namn, adress eller annan information från folkbokföringen. Detta öppnar för större möjligheter att hitta en person i kommuninvånarregistret, men är generellt mycket tidskrävande. Vid ett tillfälle då en kortare lista med personnummer som tidigare varit underkända skulle matchas mot kommuninvånarregistret, användes denna manuella metod. Sökningarna gjordes då i en webbapplikation som heter FB Webb.

3.6 Fastställande av gränsvärde

För att frågan om en kommunal folkomröstning ska väckas i kommunfullmäktige genom ett folkiniciativ krävs enligt kommunallagen (8 kap, 2 § KL) att tio procent av de röstberättigade har gett sina namnunderskrifter med uppgifter inom en sexmånadersperiod. För att fastställa hur många dessa tio procent är i faktiska tal behövs flera uppgifter sammanställas.

Röstberättigad enligt Lag om kommunala folkomröstningar (1994:692) 5 § är den som är folkbokförd i kommunen, senast på dagen för folkomröstningen fyller 18 år (inlämningsdagen i det här fallet) och

1. är medborgare i Sverige eller i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater,
2. är medborgare i Island eller Norge, eller
3. varit folkbokförd i Sverige tre år i följd före dagen för folkomröstning.

Då kommunen behövde göra en egen beräkning av antal röstberättigade så utgick förvaltningen ifrån valmyndighetens reglemente som bestämmer röstlängden vid ett kommunalt val. När kommunen kontaktade Valmyndigheten för stöd i detta moment blev svaret att förberedelser inför kommunala folkomröstningar är inget som Valmyndigheten bistår med. Den hjälp som erbjuds blir först aktuell i ett senare läge när röstlängden ska fastställas inför omröstningsdagen.

Att fastställa antal medborgare som är folkbokförda i kommunen och som är över 18 år ett givet datum är något som ryms inom den kommunala kompetensen. Att däremot med säkerhet fastställa hur många utländska medborgare som varit folkbokförda i Sverige i tre år, och som nu är skrivna i kommunen är uppgifter som bara finns på nationell nivå.

För att veta detta behöver medborgarskap samt tid för folkbokföring i Sverige kontrolleras. Statens personadressuppgifter (SPAR) lämnar inte ut den informationen till kommuner. Bara polisen och tullen får det.

Enda möjligheten är då att gå igenom samtliga underskrifter i Kommuninvånarregistret (KIR). Det finns ingen känd metod för en automatiserad kontroll av detta genom KIR. Att genomföra kontrollen manuellt är mycket tidskrävande. Därför gjordes en uppskattning av den här gruppen i det här skedet för att få ett preliminärt gränsvärde som kan fastställas av Kommunstyrelsen.

Tillvägagångssättet i det här momentet blev att först fastställa antalet svenska medborgare och EU-medborgare (inkl. Norge och Island) som var skrivna i kommunen per den 12 oktober samt var 18 år senast samma datum. Det gav ett lägsta antal utifrån det den kommunala organisationen kan sammanställa utifrån egna resurser. Därtill kommer alltså även uppskattningen av de icke EU-medborgare som varit folkbokförda i Sverige tre år i följd dagen

för folkomröstning (i det här fallet inlämningsdagen). Det kan alltså aldrig bli färre än de som här redovisats.

Totalt antal svenskar och EU-medborgare som är skrivna i Örebro kommun och är 18 år eller äldre den 12 oktober 2021: 116 923. Tio procent av dessa: 11 692. Därutöver tillkommer den gruppen som är beskriven ovan vilket gör att totalantalet ökar. Totalt antal som är 18 år eller äldre senast på inlämningsdagen och folkbokförda i kommunen, alltså inklusive alla utländska medborgare är: 123 175. Tio procent av dessa: 12 318.

Av dessa ska de personer som inte varit skrivna i Sverige i minst tre år räknas bort.

Då det i KIR endast kan utläsas information om kommunens invånare, så vet vi inte hur länge en person varit skriven i Sverige. En lägre gräns för jämförelsetalet beräknades då som folkbokförda svenskar och EU-medborgare. Detta lägre gränsvärde användes till en början. För att sedan beräkna ett mer exakt gränsvärde användes en metod som Västerås stad tidigare använt som går ut på att med hjälp av röstlängden från det senaste kommunala valet, 2018 i detta fall, uppskatta hur stor andel av de röstberättigade som hade övrigt medborgarskap eller var statslösa, men ändå hade rösträtt i valet.

Förvaltningen har gjort en kvalificerad bedömning av hur många kommuninvånare det kan röra sig om som är utländska medborgare men bosatta i Sverige i minst tre år samt folkbokförda i kommunen per den 12 oktober. Detta har i sin tur jämförts med röstlängden från kommunalvalet 2018 för att konstatera rimligheten i bedömningen. Det slutliga gränsvärdet (10 procent av de röstberättigade) sätts därför till: 11 960.

Konsekvens av process kring fastställandet av gränsvärde

Att beräkna gränsvärdet på detta sätt medförde att Örebro kommun gjorde en generös bedömning av gränsvärdet, det vill säga satte gränsen lågt. Om det gick att få fram ett värde i faktiska tal skulle det sannolikt bli högre.

3.7 Beslut

- 2021-10-19 Metoden fastställs av t.f. kommundirektör
- 2021-11-15 Omprövning av krav enligt metod gällande adressuppgift av kommundirektör
- 2021-12-02 Beslut av kommundirektör om att be om mer tid samt att räkna om röster
- 2021-12-02 Beslut av kommundirektör om en ”second opinion”
- 2021-12-07 Beslut av Kommunstyrelsen om att ärendet ska återremitteras för ytterligare beredning
- 2022-01-14 Beslut av kommundirektör om utvärdering och analys av Kommunstyrelseförvaltningens arbete med granskning av inkomna underskrifter
- 2022-01-18 Beslut av Kommunstyrelsen om att fastställa att det inte inkommit tillräckligt antal giltiga namnunderskrifter
- 2022-01-25 Beslut av Kommunfullmäktige om att återremittera ärendet för ytterligare beredning

3.8 Omtag/omgranskning av förvaltningen

Efter ovanstående steg i granskningsarbetet har förvaltningen kommit fram till en slutsiffra (beskrivs i detalj nedan i kapitel 5.2). När slutsiffran ansågs vara identifierad intensifierades arbetet med att ta fram en tjänsteskrivelse för att förbereda beslutsunderlag inför kommande Kommunstyrelse. Beslutsunderlag och förvaltningens förslag till beslut redovisas på Kommunstyrelsens beredningssammanträde den 30 november 2021. I anslutning till beredningssammanträdet uppmärksammas förvaltningen på att det finns underskrifter som bör anses som godkända. När detta uppmärksammas beslutar kommundirektören 2 december att ett omtag behöver göras för att säkerställa ett korrekt resultat innan underlag lämnas för beslut i Kommunstyrelsen. Den först framräknade siffran lämnas alltså inte vidare för beslut med anledning av att förvaltningen gör ett omtag med ytterligare granskning av underkända underskrifter.

3.9 Granskning av oberoende, extern part

Den 2 december 2021 fattade kommundirektören beslut om att göra en ”second opinion” avseende de inlämnade underskrifterna som förvaltningen efter kontroll mot KIR bedömt som underkända. För att bedömningen samt resultat ska betraktas som transparent och opartiskt ges uppdraget till en oberoende part att göra granskningen. Kommundirektören avropade extern konsult hjälp från revisions- och konsultföretaget PwC som fick i uppdrag att granska de av förvaltningen underkända underskrifterna för att se om de kunde bedömas på annat sätt. PwC fick även i uppdrag att kontrollera kommunens arbete avseende sammanställningen av antalet godkända namnunderskrifter och huruvida det har skett i enlighet med kommunallagen.

Uppdragsbeskrivning enligt avtal:

Uppdraget omfattar att granska kommunens arbete avseende sammanställning av antalet godkända namnunderskrifter och huruvida detta skett i enlighet med kommunallagen. Vi kommer dels att gå igenom och verifiera metoden för uppdraget, samt att kontrollera bedömningen av de underkända namnunderskrifterna. Vårt arbete syftar till att göra en sekundär bedömning och identifiera eventuella avvikelser för Örebro kommun vidare beslut och eventuella åtgärder. Uppdraget skall redovisas 10 januari.

3.10 Kommunikation

Kopplat till uppdraget togs en kommunikationsplan fram som skulle bidra till att hanteringen av underskrifterna och processen vid en eventuell folkomröstning blev tydlig och begriplig. Kommunikationsplanen beskriver uppdraget, identifierar risker och framgångsfaktorer, sätter budskap och anger kommunikationsaktiviteter med mera (se bilaga 6).

Att vara tillgängliga för media har varit viktigt. Ett pressmeddelande skickades ut den 3 november 2021 med information samt kontaktpersoner för media. Kommundirektör och granskningsledare hade kontakt med media flera gånger. Parallellt med pressmeddelandet publicerades en nyhet på kommunens webbplats och samma nyhet publicerades på intranätet för kännedom internt i kommunen, framför allt riktad till de förvaltningar som arbetar med genomförandet av BRT (webbnyhet, se bilaga 7). Kommunens servicecenter försågs också med frågor och svar för att kunna svara på frågor från medborgare. Under perioden november 2021-januari 2022 har Servicecenter haft två klagomål på hur kommun och politik hanterat namnunderskrifterna.

Eftersom frågan om BRT och en eventuell folkomröstning fick stor uppmärksamhet i media och många inlägg i sociala medier genomfördes löpande en mediebevakning och analys för att de som jobbade med uppdraget skulle få en bild av vilka budskap som spreds och vilken ytterligare kommunikation som kunde behövas för att förklara hur kommunens granskning gått till och hur man kommit fram till sitt resultat. Under perioden 3 november–27 januari skrev

Nerikes Allehanda 38 artiklar, P4 Örebro skrev 14 artiklar och SVT Örebro skrev nio artiklar. Under perioden 27 november–27 januari skrev Nerikes Allehanda nio ledare om ämnet (bilaga 8).

4 Bild över förutsättningar (ex. personella resurser, tidsplan, ansvarsfördelning m.m.)

4.1 Personella resurser

Förberedande arbete

Arbetet med omvärldsbevakning samt framtagande av metod utfördes främst av de medarbetare som innehar rollerna som valsamordnare och planerare valkansliet. Arbetsuppgifterna utfördes där utifrån att kompetens och erfarenhet kring valarbete finns där. Dessa två roller utgjorde sedan en del i en arbetsgrupp där även två enhetschefer med ansvar för de verksamheter som arbetat mest aktivt med valarbetet d.v.s. enhet Nämndstöd samt enhet Kontorsservice ingick. Senare blev även avdelningsdirektör för aktuell verksamhet en del av arbetsgruppen. Chefsjurist samt kommunikationsstrateg fanns även knutna till gruppen.

Arbetet kring jämförelsetalet

Valmyndigheten bistod inte i arbetet med att bestämma dag för jämförelsetal, eller ta fram själva jämförelsetalet, utan hänvisar till Skatteverket och/eller SCB. Skatteverket svarade att de inte kunde bistå förvaltningen. SCB kunde hjälpa till men det skulle ta lång tid för dem att få fram ett resultat. Örebro kommun fick beräkna detta på egen hand, vilket beskrivs ovan i kapitel 3.6.

Flera gånger efterfrågades ett exakt jämförelsetal och Skatteverket kontaktades också flertalet gånger, men de kunde inte ta fram det exakta värdet.

Granskningsarbetet

En förfrågan gick ut inom Informationsförsörjningsavdelningen från avdelningsdirektör, där medarbetare fick möjlighet att anmäla sig frivilligt via en lista, muntligt till närmaste chef eller i samtal med någon i arbetsgruppen. En beräkning gjordes att ett 30-tal medarbetare skulle vara tillräckligt för att förvaltningen under en hel dag skulle kunna gå igenom samtliga drygt 15 000 underskrifter enligt steg 2 och steg 3, beskrivet ovan. Uppskattningen av tidsåtgång gjordes efter samråd med Västerås kommun.

Efter en första förfrågan av frivilliga inom avdelningen saknades det ett antal personer för att komma upp till 30 medarbetare med lite marginal och frågan ställdes nu bredare till hela Kommunstyrelseförvaltningen varav ett antal ytterligare personer anmälde sig och förvaltningen fick ihop ca 35 medarbetare.

Under själva granskningen 25 oktober 2021 uppstod en viss frånvaro och slutligen var det omkring 30 personer som deltog heldag eller del av dag. Då det vid flera tillfällen under processen inkommit förfrågan om att ta del av ev. underlag för vilka som var med vid granskningsarbetet väljer förvaltningen att kommentera detta här.

Av 2 kap. 3 § 1 stycket i tryckfrihetsförordningen (TF) framgår att en handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt 2 kap. 6 eller 7 §§ TF är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndighet. Enligt 2 kap 7 § första stycket TF anses en handling upprättad hos en myndighet när den har expedierats, vilket innebär att handlingen har skickats utanför myndighetsgränsen. Handling som inte har expedierats anses enligt samma bestämmelse upprättad när det ärende till vilken den hänförs sig till har slutbehandlats hos myndigheten eller, om handlingen inte hänförs sig till visst ärende, när den har justerats av myndigheten eller på annat sätt färdigställts.

Någon upprättad handling innehållande namn på de tjänstepersoner som deltagit i räkning av namnunderskrifter i det aktuella folkinitiativet finns inte. I den mån det har antecknats vilka tjänstepersoner som deltagit vid räkningen av underskrifterna så har dessa kommit till endast för ärendets beredning och tillför inte ärendet någon sakuppgift. Därmed utgör de

minnesanteckningar enligt TF 2 kap.12 §. Minnesanteckningarna har inte tagits om hand för arkivering och utgör därmed inte allmän handling enligt definitionen i TF.

Under arbetet fanns två granskningsledare tillgängliga för stöd i eventuella frågor. Granskningsledarna var utsedda utifrån roll och kompetens inom valarbetet bland annat genom studiebesök i andra kommuner i samband med folkomröstningar.

De medarbetare som anmält sig frivilligt fick en gemensam genomgång av granskningsstödet av utsedda granskningsledare, tilldelades en bunt och genomförde arbetet utifrån bifogad granskningsinstruktion. Under arbetet fanns det även tillgång till originalunderlagen för i de fall kopiorna var ottydliga och det fanns behov att förtydliga från originalen.

Samtliga instruerades att vid osäkerhet dubbelkolla med en granskningsledare och om fortsatt osäkerhet råder ska underskriften godkännas.

Inmatning av personnummer

När arbetet med granskning enligt steg 2 var klart påbörjades arbetet med inmatning av personnummer samma dag. Till en början var det ett 30-tal medarbetare enligt samma beskrivning som tidigare steg, varierande antal timmar per medarbetare, och arbetet pågick från att steg 2 blev klart till ca kl. 21.00 på kvällen. Inmatningen blev dock inte klar utan fick fortsätta under hela den veckan och blev klart den 28 oktober 2021.

Arbetet utfördes i huvudsak parvis enligt instruktion. En medarbetare läste det aktuella personnumret och den andra medarbetaren matar in siffrorna i Excelldokument. Dock frångicks instruktionen vid några tillfällen och personer satt ensamma, fortfarande på angivna platser på Rådhuset.

Kontroll mot KIR samt borttagande av dubletter

Kontroll mot KIR genomfördes av statistiker och i det momentet plockades dubletter, det vill säga underskrifter som förekom mer än en gång bort ifrån underlaget, men en underskrift behölls.

Reviderat beslut gällande adressuppgifter

Ett arbete utfördes i samband med revidering av beslut gällande adressuppgifter.

En mindre arbetsgrupp, med medarbetare på Informationsförsörjningsavdelningen, utpekade av närmaste chef, gick igenom underlagen för att granska enligt nya kriterier.

Omtag/omgranskning

I det arbete som uppstod när förvaltningen gjorde ett omtag/omgranskning, se kapitel 3.8 Omtag/omgranskning av förvaltningen, är arbetsgruppen betydligt mindre till antalet än under tidigare granskningsarbete.

Deltagare pekas ut av närmaste chef och det är ett tiotal medarbetare från Informationsförsörjningsavdelningen som prioriterar om sina arbetsuppgifter till förmån av detta.

Omgranskningen sker i flera steg och för varje steg är det färre medarbetare som deltar i arbetet.

4.2 Påstått jäv och otillbörlig hantering i granskningsarbetet

En saklig och opartisk förvaltning är en förutsättning för att myndigheterna ska kunna genomföra sina uppdrag. Förvaltningen har under granskningsprocessen vidtagit åtgärder för att den ska ske på ett rättssäkert sätt vilket beskrivits ovan. Samtliga namnunderskrifter har kontrollerats och hanterats av ett antal olika medarbetare i olika led.

Under granskningsarbetet har det påståtts att medarbetare som deltagit i granskningsarbetet skulle ha varit partiska på ett sätt som påverkat kontrollen av namnunderskrifterna. En

medarbetare är jävig enligt 6 kap. 28 § p. 5 kommunallagen om det finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet. Om det är uppenbart att frågan om opartiskhet saknar betydelse ska jävet inte beaktas. Frågan om jäv aktualiseras vid handläggning av ärenden då en handläggare eller beslutsfattare har möjlighet att handla subjektivt och partiskt. Fråga om opartiskhet uppkommer inte i ärenden där handläggningen inte ger utrymme för självständiga bedömningar eller överväganden. De medarbetare som deltagit i granskningen av namnunderskrifterna har, som beskrivits ovan, arbetat utifrån fastställda instruktioner. Kontrollen av namnunderskrifterna har skett utifrån fastställda kriterier utan utrymme för subjektiva bedömningar, överväganden eller tolkningar utöver den instruktion som tydliggör att en namnunderskrift vid osäkerhet hellre ska godkännas än underkännas.

Det har också gjorts gällande att medarbetares politiska engagemang skulle utgöra jäv i sammanhanget. Det var känt och prövat i förvaltningen redan innan arbetet med granskningen blev aktuellt att det arbetar medarbetare inom förvaltningen som har åtaganden utanför arbetet inom till exempel regionpolitisk verksamhet. Förvaltningens bedömning är av skäl som redovisats att ett sådant engagemang inte innebär att jäv aktualiseras i förhållande till den genomförda granskningen av namnunderskrifterna.

Förvaltningen har medvetet arbetat för att inte placera medarbetare i situationer, där det rent allmänt sett finns en risk för att ovidkommande hänsyn skulle kunna spela en roll. I framtagandet av anvisningar och instruktioner så har medvetna val gjorts för att underlag i huvudsak inte ska hanteras av enskilda personer. I de fall detta har frångåtts, som i exempelvis den del av granskningen när underlaget granskades utifrån steg 2, satt medarbetarna tillsammans i lokaler i Rådhuset.

Buntarna delades ut slumpmässigt för nästa moment, så att samma medarbetare inte hanterade samma buntar i följande moment.

I slutändan hade samtliga underkända underskrifter hanterats av ett antal olika medarbetare i olika led.

4.3 Tidplan

Arbetet utgick från en uppskattad tidsplan som var framtagen för att följa ordinarie beredningsprocess.

- 2020-11-22: Inlämnande av tjänsteskrivelse
- 2021-12-07: Beslut Kommunstyrelsen
- 2021-12-14: Beslut Kommunfullmäktige

Det innebar att granskningen hade en tidsram om ca sex veckor från inlämnandet av underskrifter till att tjänsteskrivelsen skulle vara klar. I praktiken kom tidsplanen att förändras under arbetets gång.

Tidplan övergripande arbete

I samband med inlämnandet av underskrifterna började arbetet med att formera en metod för granskningen i sin helhet. I och med att det inte fanns en färdig process att anamma krävdes omfattande omvärldsbevakning hur andra kommuner arbetat med det praktiska i granskningen.

Nedan följer redovisning av relevanta datum under arbetets gång.

- 2021-10-12: Listorna lämnas in
- 2021-10-25: Granskning påbörjas och blir klar
- 2021-10-25: Inmatning påbörjas

- 2021-10-28: Inmatning avslutas
- 2021-10-29: Påbörjar kontroll mot folkbokföringsregistret
- 2021-11-01: Ett första preliminärt resultat
- 2021-11-03: Pressmeddelande ang. preliminär bild av resultatet
- 2021-11-15: Omprövning av krav enligt metod gällande adressuppgift av kommundirektören
- 2021-11-22: Tjänsteskrivelse klar
- 2021-11-30: Beredningssammanträde Kommunstyrelsen
- 2021-12-02: Beslut om att be om mer tid samt att räkna om röster
- 2021-12-02: Beslut om ”second opinion”
- 2021-12-07: Kommunstyrelsen beslutar om att återremittera ärendet för ytterligare beredning avseende granskning av inlämnade namnunderskrifter.
- 2021-12-10: Ärendet ”stängs” för hantering hos förvaltningen inför den oberoende granskningen
- 2021-12-15 – 2022-01-14: Uppdragstid för oberoende granskning
- 2022-01-14: Rapport av PwC färdigställd och överlämnad till Kommunstyrelsen
- 2022-01-14: Beslut av kommundirektör om att låta göra en utvärdering och analys av förvaltningens arbete i granskningsprocessen
- 2022-01-17: Inlämnande av ny tjänsteskrivelse samt föredragning till Kommunstyrelsen
- 2022-01-18: Beslut Kommunstyrelsen
- 2022-01-25: Beslut Kommunfullmäktige

4.4 Ansvarsfördelning

Merparten av beredningen och hanteringen av ärendet har skett inom Informationsförsörjningsavdelningen, Kommunstyrelseförvaltningen. Inför arbetet med granskningen av underskrifterna var det bestämt att enhetschef Nämndstöd skulle vara ansvarig för granskningsprocessen. På grund av sjukdom fick detta ändras och avdelningsdirektör fick ta det övergripande ansvaret för arbetet. Från december och framåt har enhetschef Nämndstöd och avdelningsdirektör delat på ansvaret.

4.5 Personalens situation under arbetets gång

Förvaltningen upplevde inte att det initialt var några problem att uppbringa frivilliga resurser att arbeta med granskningen. Flera medarbetare uttryckte det som roligt och engagerande att vara del av den demokratiska processen kopplad till ett folkinitiativ. Under arbetets gång ändrades förutsättningarna något. Då det förekom en del skriverier, bland annat på sociala medier, ändrades till viss del inställningen hos delar av personalen. Det förekom också händelser som påverkade arbetet i negativ bemärkelse och påverkade arbetsmiljön.

Under arbetets gång har uppmärksamheten i media varit stor och i samband med det en del uttalanden kring förvaltningens arbete och kompetens. Emellanåt har detta varit på medarbetarnivå och utifrån ett medarbetarperspektiv hade det varit önskvärt om det varit mer fokus på roller, beslutsfattare och ansvariga inom förvaltningen.

4.6 Inkommande underlag under arbetets gång

Under granskningsarbetet har det löpande förekommit begäran av uttag av allmänna handlingar vilket har hanterats enligt ordinarie rutin. Det har också inkommit underlag där ovan uttag hanterats och lämnats åter med kommentarer i olika former. Förvaltningen har hanterat dessa underlag i beredningen av ärendet i takt med att de har inkommit.

5 Översiktlig beskrivning av tidsplan och redovisade underskrifter

5.1 Tidsplan

Tidsplan presenteras utförligt under kapitel 4.3

5.2 Redovisade underskrifter

Granskningsarbetet var enligt anvisningar planerat att ske i flera steg. Metoden var framtagen så att de olika stegen i granskningen skulle leda fram till ett godkänt och läsbart personnummer som sedan kontrollerades mot kommuninvånarregistret.

Förenklat förklarat skulle enligt metod följande steg genomföras där varje steg skulle resultera i ett antal godkända.

Antal inlämnade: 15 218

Steg 1: granskning av vilka underskrifter som innehöll de uppgifter som kommunallagen anger, vilket gav 12 825 godkända.

Steg 2: borttag av 238 dubletter, vilket gav 12 587 godkända.

Steg 3: kontroll av godkända underskrifter mot KIR vilket gav 1 943 som inte matchade och 10 644 som var godkända underskrifter.

Steg 4: ytterligare kontroll av underkända som bedömts som otydliga samt ny kontroll av dessa gav ytterligare matchning om 118, vilket gav 10 762 godkända.

Slutsiffror: 10 762

Efter beredningssammanträdet den 30 november initierade kommundirektören en ytterligare kontroll av de 1 943 underskrifter som inte matchade i KIR. Förvaltningen utförde denna kontroll med följande resultat:

Ingångssiffror vid ytterligare kontroll: 10 762

Steg 5: Nya kontroller utfördes i flera steg av de 1 943 som inte var godkända vid kontroll av KIR för att se om siffrorna kunde tolkas/läsas/prövas på nytt. Detta steg gav matchning på ytterligare 913, vilket gav 11 675 godkända.

Steg 6: Ny kontroll gav 93 dubletter och borttagande av dessa gav 11 582 godkända.

Ny slutsiffror 10 december 2021: 11 582

5.3 Kontroll av oberoende, extern part samt ny slutsiffror

PwC fick ta del av inlämnade listor samt förvaltningens granskningsmetod den 15 december och finner att samtliga inlämnade underskrifter är 15 191, det vill säga 27 underskrifter färre än förvaltningens genomräkning. Detta kan förklaras med att förvaltningen har räknat med exempelvis överstrukna underskrifter i de inlämnade listorna.

Vid en första kontroll och kvalitetssäkring undersökte PwC 2 366 underskrifter som hade underkänts. PwC fann 9 underskrifter som borde godkännas. En underskrift gick inte att kontrollera mot folkbokföring med anledning av det var en skyddad identitet och den redovisades i stället som ”okategoriserad”.

Vid den andra kontrollen undersökte PwC de underskrifter som kommunen bedömt som underkända efter ytterligare kontroll. Särskilt fokus var att tyda angivet personnummer. Denna granskning resulterade i att PwC fann 345 underskrifter som borde bedömts som godkända, 468 underskrifter som inte avvek från kommunens bedömning samt 97 underskrifter som redovisades som okategoriserade.

Handschrift som har kunnat tolkas på olika sätt har prövats med samtliga rimliga alternativ mot folkbokföringen. Där matchning har kunnat ske har PwC markerat avvikelse mot Kommunens bedömning. De underskrifter som redovisades som okategoriserade förklaras med att det är personnummer som har identifierats mot folkbokföringen, men där undertecknaren antingen har angivit siffror i fel följd eller angivit en felaktig siffra. Denna typ av felaktiga personnummer har bedömts som ej godkända, då de inte uppfyllde formkraven enligt kommunallagen. Varken förvaltningen eller PwC kunde alltså bedöma dessa underskrifter som godkända.

PwC:s egna granskning av underkända underskrifter gav en differens om 354 fler godkända underskrifter jämfört med kommunens egen granskning.

En mer utförlig beskrivning av PwC:s granskning finns i bilagd rapport ”En oberoende genomgång av Örebro kommuns sammanställning av namnunderskrifter”.

Totalt inkomna	15 191
PwC bedömt godkända steg 1	9
PwC bedömt godkända steg 2	345
Totalt bedömt godkända	354

Ett nytt resultat för de inlämnade underskrifterna i folkinitiativet beräknades enligt följande:

Till kommunens tidigare slutsiffra 11 585 tillfördes PwC:s ytterligare 354 underskrifter som bedömts godkända varav ny slutsiffra blev 11 936.

Kommunens tidigare slutsiffra	11 582
PwC:s bedömt godkända	354
Ny slutsiffra	11 936

6 Vilka är de grundläggande orsakerna till de stora variationerna av antalet godkända underskrifter

6.1 Variationer

PwC presenterade resultatet av deras granskning i sin rapport i två steg.

Steg 1:

I en första omgång granskades samtliga underskrifter som förvaltningen i sin initiala manuella genomgång markerat som icke godkända.

- 9 underskrifter avvek från kommunens bedömning och skulle enligt kommunens riktlinjer vara godkända
- 1 underskrift gick inte att kontrollera mot folkbokföringen med anledning av skyddad identitet och redovisades som okategoriserad

Steg 2:

I en andra omgång kontrollerade PwC de underskrifter som förvaltningen initialt godkänt men efter ytterligare granskning bedömt som icke godkända, alltså efter kontroll mot kommuninvånarregistret. PwC:s granskningen skedde enligt samma metod och riktlinjer som under den första omgången med särskilt fokus på att tyda angivet personnummer. Handskrift som har kunnat tolkas på olika sätt har prövats med samtliga rimliga alternativ mot folkbokföringen. Där matchning kunde ske markerade PwC avvikelser mot kommunens bedömning.

- 345 underskrifter avvek i PwC:s kontroll från kommunens bedömning och skulle enligt kommunens riktlinjer vara godkända

6.2 Grundläggande orsaker till variation

Vad gäller steg 1 anser förvaltningen att variationen på bedömningen av 9 (10) underskrifter i förhållande till den stora mängd data som hanterats inom ramen för arbetet bedöms som liten då resultatet överensstämmer till 99,62 %.

Vad gäller steg 2 är dock skillnaden av 345 underskrifter betydande.

Då förvaltningen inte vet mer om PwC:s arbetsätt än vad som beskrivs i deras rapport (se bilaga), så beskrivs här vad förvaltningen anser är troliga förklaringar till variationen.

- Det har kommit till förvaltningens kännedom efter att arbetet färdigställdes på förvaltningen att det finns maskinella verktyg med färdiga formler för att på ett enklare och mer säkert sätt hantera personnummer. Ett sådant verktyg skulle ge mer hjälp i att tyda och hitta felaktigheter eller otydligheter i ett personnummer vid tolkningen. Om sådant verktyg användes av PwC, så kan det varit till hjälp i deras arbete.
- Förvaltningen har inte kännedom om hur många personer och på vilket sätt PwC arbetade med momentet att tyda angivna personnummer. En egen slutsats är dock att ju färre som arbetar koncentrerat med just det momentet troligtvis medför mindre variationer i bedömningarna. Att göra momentet med ett ingångsvärde om att det till stor del handlar om bedömningar borde rimligtvis medföra att man är än mer granskande, åtminstone jämfört med vad förvaltningen var inledningsvis i arbetet.

7 Vad som har fungerat väl

7.1 Väl förberett, bra omvärldsbevakning

Arbetet påbörjades tidigt, redan innan folkinitiativet inkom med sina underlag påbörjades ett arbete med att omvärldsbevaka och kompetensutveckla där erfarenhetsutbyte med andra jämförbara kommuner var en viktig del.

Förberedelserna ledde bland annat fram till en bra metod för säker hantering av underlagen samt ett bra arbetssätt med dokumentationen i arbetet. Detta möjliggjorde en hantering av underlaget som var enkelt att följa och hela tiden var återsökningsbart.

7.2 Stabil arbetsgrupp med kompetens och mandat

Tidigt i arbetet bildades en arbetsgrupp. Den utgjordes i huvudsak av följande roller: Nämndsekreterare för valnämnden, valsamordnare, enhetschef Nämndstöd, enhetschef Kontorsservice samt informationsförsörjningsdirektör. Till gruppen adjungerades chefsjurist samt kommunikationsstrateg. Denna arbetsgrupp var en kärna igenom hela arbetet och utgjorde ett stöd för varandra. Gruppen hade rätt kompetens och erfarenhet, vilket gjorde att frågeställningar och ställningstaganden kunde hanteras med korta ledtider. I gruppen fanns även enhetschefer med resursansvar vilket möjliggjorde snabbt frigörande av resurser då prioriteringar behövde göras.

Gruppen skapade också ett forum för att stötta varandra i det som kom att bli en bitvis ganska påfrestande arbetssituation.

7.3 Flexibilitet och förmåga att kraftsamla

Förvaltningen valde att frigöra resurser och kraftsamla omgående i ett tidigt skede och ställde upp med en stor personalresurs. Ambitionen var att arbetet skulle hållas samman, prioriteras och ske inom en tidsram som förhöll sig till höstens/vinterns kalendarium. En lärdom förvaltningen tog från erfarenhetsutbytet där man hade erfarenhet att de för ärendet ansvariga hade fått söka upp personer som ”hade en stund över”, vilket gjort granskningen osammanhängande samt tog längre tid.

7.4 Transparent process

Ambitionen har under hela arbetets gång varit att upprätthålla en transparent process för att möjliggöra insyn. Anvisningar efterfrågades tidigt och lämnades ut till media och andra som visade intresse. Arbetsgruppen var anträffbara för media och svarade på de frågor som inkom.

Underlagen och våra anteckningar från granskningen har hela tiden funnits tillgängliga för både utlämning samt för påseende på Rådhuset. När kopior av underlag efterfrågades av politiska partier debiterades inte dessa då det ansågs att tillgång till underlagen var en förutsättning för att kunna fullgöra sina uppdrag i Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige.

Dialogen med kommundirektör har varit transparent och förvaltningen har löpande lyft och haft dialog när behov har funnits.

8 Vad har inte fungerat väl samt orsak till det

8.1 Avsaknaden av maskinella verktyg för hantering av personnummer

Förvaltningen gick inte in med kunskapen att detta arbete till stor del skulle handla om behandling samt tolkning av siffror på det sätt som det kom att göra. Det är drygt 15 000 sifferkombinationer om 10–12 siffror som behandlats, vilket innebär att det skulle lagts mer fokus på den del som kom att handla om detta. Med ett tydligare fokus på detta hade förvaltningen haft mer respekt för den mänskliga faktorns påverkan i hantering av omfattande mängder data.

8.2 Bristfälliga kontroller av underkända underskrifter

Den stora differensen mellan totalsumma godkända underskrifter inför Kommunstyrelsens sammanträde i december och sammanträdet i januari är graverande. Detta hade kunnat undvikas om förvaltningen från början hade en metod för kontroller av underkända underskrifter. Det skulle med enkla stickprovskontroller av de underskrifter som inte matchade mot KIR i steg 4 upptäckts fel som identifierades först senare i processen. Rimligtvis hade förvaltningen då fått vetskap om att en så pass stor del av personnumren var felinmatade eller feltolkade.

8.3 Tidsaspekten

Ingångsvärdet i arbetet gällande tidsplanen var att ärendet skulle hanteras skyndsamt och inom ramen för befintligt kalendarium.

Förvaltningen reflekterade vid ett flertal tillfällen under processen att de olika stegen tog längre tid än vad vi hade förväntat oss. Förvaltningen skulle ha varit tydliga från början att man skulle behövt ha en större tidsbuffert, då den sammanlagda tiden för att kontrollera underskrifterna och ta fram beslutsunderlag var i underkant.

Under inmatningsmomentet frångicks i vissa lägen instruktionen om att inmatning av personnummer skulle ske av två personer gemensamt. Medarbetare satt, fortfarande på rådhuset, men en och en. Detta var mer undantag än regel och anledningen var att inte förlora tid i processen med att hinna klart. Efterkontroller av underlaget visar dock att felmarginalen av de inmatningarna inte är nämnvärt högre än de som hanterats parvis.

Det upplevdes från medarbetare som deltog i arbetet att det var svårt att hålla fokus under en intensiv period.

Förvaltningen kan konstatera att det dessutom har tagit mycket tid att tillgodose begäran om allmänna handlingar och tillhörande sekretessprövning. Det har varit en ökad förfrågan från media samt framtagande av underlag i olika sammanhang jämfört med andra typer av ärenden.

8.4 Misstänkliggörande

Det har parallellt med förvaltningens pågående arbete med granskningen pågått ett misstänkliggörande av det utförda arbetet vilket störde processen. Det förekom anklagelser kring jäv (se kapitel 4.2), fusk och korruption. Det förekom också händelser som påverkade arbetet i negativ bemärkelse och påverkade arbetsmiljön.

8.5 Bedömningsfråga

Granskningsarbetet visade sig bli mer av en bedömningsfråga än vad förvaltningen insåg i förarbetet. Troligen hade de bedömningar som gjordes under arbetets gång varit mer likriktade

om färre medarbetare varit inblandade i det olika stegen. Det hade kunnat säkerställa en mer enhetlig bedömning av underlagen. Det hade tagit längre tid, men eventuellt varit mer kvalitetssäkrat.

Om förvaltningen i förväg haft en bättre förståelse för att det skulle handla om så pass mycket enskilda bedömningar som granskningen bestod i hade eventuellt ett annat ställningstagande kring statistikerns roll i granskningen gjorts. Det går att konstatera att det är svårt att genomföra granskningen när förutsättningarna ändras under tiden.

Arbetet med bedömningar i flera steg resulterade i att det gjordes flera mindre kontroller mot KIR efter den stora första kontrollen. Detta medförde ett ostrukturerat arbetssätt.

8.6 Media

Den 3 november valde förvaltningen att gå ut med ett pressmeddelande. Det var vid den tidpunkten ett oerhört tryck gällande mediaförfrågningar och därför togs ett pressmeddelande fram. Detta skiljer sig från ordinarie process där kommunikationen hanteras på ett annat sätt. Resonemanget var bland annat att förvaltningens preliminära resultat gav ett tillräckligt stort avvikande resultat mot uppskattat gränsvärde och därmed kunde det kommuniceras tidigt. Detta var en felbedömning.

Även en del andra uttalanden i media kring ärendet innan årsskiftet, kan förvaltningen i efterhand kommentera som olyckligt formulerade.

9 Vad har vi lärt oss samt vilka slutsatser och rekommendationer tar vi med oss

Systematiserad extra kontroll av underskrifter

Särskilt de underskrifter som underkändes tidigt i processen.

Maskinella verktyg för behandling av personuppgifter

Det finns verktyg och formler som hade hjälpt oss att vara betydligt mer träffsäkra i hanteringen av den stora mängden data. Exempelvis: Excelarken som användes vid inmatningen av personnummer (steg 3) borde ha varit formaterade för att omedelbart visa om kontrollsiffran i personnumret var korrekt eller ej.

Öka spårbarheten

Att ge varje personnummer/underskrift en separat kod (oberoende av bunt/bladnummer-koden) för att säkerställa spårbarheten i de fall vi provar alternativa personnummer, eftersom personnummer kan ha varit felaktigt skrivna på listorna. Det skulle också göra dubbletthanteringen enklare.

Kommuninvånarregistret

Skapa bättre förutsättningar att arbeta med KIR. Om informationen var mer lättillgänglig och det fanns möjlighet att med hjälp av enklare programmeringskod göra sökningarna och matchningarna smartare så skulle mycket tid som lagts på att tyda personnummer kunna sparas.

Förberedelser

Hela arbetet med förberedelser, genomförande och kontroller med mera under granskningsprocessen, tog mycket längre tid än vad förvaltningen uppskattade det till innan. I framtiden måste processen planeras mer noggrant. Att förväntningarna på ett snabbt genomförande av granskningsprocessen och planering för en eventuell folkomröstning från många håll är höga, får inte äventyra genomförandet och resultatet. Det tar tid.

Arbetsgruppens sammansättning

Den arbetsgrupp som arbetade med frågan borde ha utökats med en controllerfunktion samt att statistiker, controller och kommunikatör skulle varit med från början, även i förberedelsefasen.

Tidsplanen

Det omfattande arbetet som gjordes i samband med granskningen tog längre tid än beräknat och tidsplanen skulle kunna haft ett senare ”slutdatum”, det vill säga ett senare datum än Kommunfullmäktigesammanträdet den 14 december 2021.

Fastställande av metod

Förvaltningen har resonerat kring huruvida metoden presenterad i granskningsriktlinjen skulle ha fastställts på annat vis, till exempel i ett politiskt beslutande organ. Samtidigt är det viktigt att skilja på de olika rollerna där politiken står för ”vad” och förvaltningen står för ”hur”.

10 Bilagor

- 1 Granskning av namnunderskrifter från folkinitiativet med anledning av BRT (bus rapid transit) i Örebro kommun
- 2 Granskningsstöd i samband med granskning av namnunderskrifter för folkomröstning om BRT, 2021-10-25
- 3 Fastställande av granskning av namnunderskrifter i Folkinitiativet mot BRT-systemet
- 4 Fastställande av granskning av namnunderskrifter i Folkinitiativet mot BRT-systemet
- 5 Örebro kommun – en oberoende genomgång av Örebro kommuns sammanställning av namnunderskrifter - PwC, 2022-01-14
- 6 Kommunikationsplan för ev. folkomröstning om BRT
- 7 Pressmeddelande: Ingen folkomröstning om kollektivtrafiksystemet BRT, 2021-11-03
- 8 Medierapportering av granskning av namninsamling i folkinitiativet mot BRT
- 9 Granskning av namnunderskrifter från Folkinitiativet för flygplatsens framtid, Västerås stad, 2020-10-05

Bilaga 1

Kommundirektören

Granskning av namnunderskrifter från folkinitiativet med anledning av BRT (bus rapid transit) i Örebro kommun

Inledning

Den 12 oktober 2021 lämnades ett antal listor med namnunderskrifter in till Örebro kommun från företrädare för Liberalerna, Sverigedemokraterna, Örebropartiet samt "Trafikupproret". Namnsamlingen hade pågått fram till och med den 12 oktober 2021.

Syftet med underskrifterna är att få till stånd en folkomröstning angående BRT-systemets utbyggnad i Örebro kommun.

Rättsliga förutsättningar för att väcka ett ärende om folkomröstning i fullmäktige, m.m.

8 kap. 2 § kommunallagen (2017:725)

Ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga får i fullmäktige väckas av minst tio procent av de röstberättigade kommun- eller regionmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar (folkinitiativ). Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser.

Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.

För att folkinitiativet ska vara giltigt behöver antalet godkända namnunderskrifter motsvara tio procent av de röstberättigade i kommunen. För att säkerställa detta behöver en kontroll utföras av samtliga underskrifter. Kriterierna för att ha rösträtt till kommunfullmäktige (att vara röstberättigad) är följande:

- Vara 18 år senast på valdagen (i detta fall inlämningsdatum den 12 oktober 2021)
- Vara svensk medborgare och folkbokförd i kommunen eller
- medborgare i något av EU:s medlemsländer eller medborgare i Island eller Norge och vara folkbokförd i kommunen eller

- medborgare i något annat land än de som räknats upp ovan, eller statslös, och ha varit folkbokförd i Sverige i tre år i följd före valdagen (eller i detta fall, inlämningsdagen), samt vara folkbokförd i kommunen.

För att kunna avgöra hur mycket tio procent av de röstberättigade är behöver det totala antalet röstberättigade vara känt. Förvaltningen undersöker fortfarande hur exakt antal kan fastställas men redan nu går det att slå fast att det ligger mellan 11 692 och 12 318. Den lägre siffran är endast svenska medborgare, skrivna i kommunen per den 12 oktober och över 18 år och den högre siffran är alla personer som är 18 år och skrivna i Örebro. För att få fram ett mer exakt gränsvärde behöver förvaltningen göra en uppskattning av hur många personer som är skrivna i kommunen som inte är svenska medborgare. Uppgifterna om hur länge medborgare från andra länder har vistats i Sverige är ingen uppgift kommunen har tillgång till, därav uppskattningen.

Alla namnunderskrifter ska:

- Innehålla en egenhändigt undertecknad namnunderskrift
- Innehålla namnförtydligande, personnummer, adressuppgift och datum.
- Vara max 6 månader gamla när namninsamlingen lämnas över till kommunen.

Förberedande arbete inför granskningen

Från det att underskrifterna inkom till kommunen har dessa förvarats i låst arkivskåp. Inför granskningen av namnunderskrifterna så läggs samtliga blad med underskrifter i buntar om ca 100 blad i varje bunt och pagineras. Varje blad med namnunderskrifter skannas sedan in digitalt och kopior skrivs ut som arbetsmaterial. Kopiorna läggs samman i motsvarande buntar om ca 100 blad i varje.

Varje bunt och blad får ett unikt ID-nummer enligt principen 1:1-100, 2:1-100, 3:1-100, osv. Till varje bunt läggs också en blankett (försättsblad) att användas vid själva granskningsprocessen för dokumentation och sammanställning etc. På försättsbladet anges det totala antalet namnunderskrifter i bunt och därefter antal underskrifter som går vidare till fortsatt granskning samt antal underkända underskrifter. Allt läggs sedan i en mapp.

På försättsbladet anges:

- Antal namnunderskrifter, totalt i bunt
- Antal namnunderskrifter som underkändes
- Antal namnunderskrifter som gick vidare till fortsatt granskning

Genomförande av granskning av underskrifter

Granskningen av namnunderskrifterna genomförs enligt följande instruktion:

STEG I – kontroll av underskrifterna

Räkna totala antalet underskrifter i bunt. Har initiativtagarna redan strukit namn på listan ska dessa ej räknas med i det totala antalet.

Om det inte på något sätt framgår av bladet med underskriften att det är namnsamlingen för BRT-frågan som avses – underkänns underskriften.

Kontrollera därefter så att alla fält är ifyllda – om inte, så underkänns underskriften.

Kontrollera sedan:

- Datum för underskrift – nedflyttningstecken godkänns. Om man vänt på ordningen dag/månad så godkänns det.
- Namnteckning – flera namnteckningar i rad får inte vara uppenbart lika. Då godkänns bara den första på listan, övriga underkänns.
- Namnförtydligande – det ska gå att läsa namnet, för- och efternamn ska finnas. En bokstav godkänns inte som förnamn, däremot godkänns två bokstäver.
- Gatuadress/Ort – gatu- eller boxadress, postnummer och/eller postadress. Saknas siffra i gatuadressen är det godkänt. Nedflyttningstecken godkänns om två personer med samma adress skrivit på efter varandra. Vid osäkerhet om adressen är Örebro godkänns preliminärt, kontrolleras vid folkbokföringskontroll.
- Personnummer – minst tio siffror. Är personnumret otydligt – godkänns preliminärt, kontrolleras vid folkbokföringskontroll. Saknas sista fyra siffrorna underkänns underskriften.

Personen som skriver under måste ha fyllt 18 år senast den 12 oktober 2021 – Alltså godkänns inte underskrifter där uppgiftslämnaren är född efter den 12 oktober 2003.

Är det osäkert om personen har en adress i Örebro kommun – godkänn preliminärt, kontrolleras vid folkbokföringskontroll. Det finns adress med postort utanför Örebro kommun som ändå tillhör kommunen.

STEG II – dubblettkontroll

Samtliga personnummer som gått vidare från steg 1 skrivs in i Excelark, ett ark per bunt. Buntnummer och sidnummer anges i en kolumn vid varje personnummer. Detta görs av två personer i förening.

Excelarken sparas i särskilda lagringsytor där endast berörda handläggare har tillgång till dem.

I nästa steg sammanförs samtliga Excelark och en dubblettkontroll görs.

STEG III – folkbokföringskontroll

Personen ska finnas i folkbokföringsregistret, dvs. vara folkbokförd i Örebro kommun vid inlämningsdatum den 12 oktober 2021.

Då personen som skrivit under för folkomröstning ska vara skriven i kommunen vid inlämningsdatum 2021-10-12 sätts ett kriterium i granskningen för detta i samband med kontroll mot Kommuninvånarregistret, KIR. KIR är

ÖREBRO

2021-10-18

kopplat mot Skatteverket och uppdateras varje natt med samtliga personer som är skrivna i Örebro kommun, men inga andra kommuner.

STEG IV – kontroll av utländska medborgare

Medborgare i något annat land än EU:s medlemsländer eller Island och Norge är röstberättigade om de har varit folkbokförd i Sverige i tre år i följd före valdagen, samt är folkbokförd i kommunen.

För att veta detta behöver medborgarskap samt tid för folkbokföring i Sverige av de som skrivit under kontrolleras. SPAR lämnar inte ut den informationen till kommuner. Bara polisen och tullen får det.

Enda möjligheten är då att gå igenom samtliga underskrifter i KIR. Det finns ingen känd metod för en automatiserad kontroll av detta genom KIR. Att genomföra kontrollen manuellt är mycket tidskrävande. Därför görs en uppskattning av den här gruppen i det här skedet för att få ett preliminärt gränsvärde som fastställs av kommunstyrelsen.

Bilaga 2

Granskningsstöd i samband med granskning av namnunderskrifter för folkomröstning om BRT, 2021-10-25

Del I – Granskningen

Kontrollera namnunderskrifterna på varje sida enligt nedan:

1. Finns frågeställningen för initiativet med på bladet för namnunderskrifter?
 - Om inte ska samtliga underskrifter underkännas.
2. Granska varje underskrift och tillhörande uppgifter för varje namn.
 - Markera godkända underskrifter med en tydlig **GRÖN** punkt i högermarginalen.
 - Markera underkända med en **RÖD** markering i det/de fält där uppgiften är felaktig eller saknas. Dessutom sätts en färgmarkering i marginalen.
3. Räkna ned antalet godkända namnunderskrifter för hela bladet och ange det totala antalet i kolumnen **GODKÄNDA** för det aktuella bladet på granskningsblanketten.
4. Räkna ned antalet underkända namnunderskrifter för hela bladet och ange det totala antalet i kolumnen **UNDERKÄNDA** för det aktuella bladet på granskningsblanketten.
5. När alla namnunderskrifter på samtliga blad i bunten har granskats, summera kolumnerna för godkända respektive underkända namnunderskrifter, och för in uppgifterna på buntens försättsblad, där även antal namnunderskrifter totalt i bunten ska noteras.
6. Signera granskningsblanketten.

Kriterier för att vara en godkänd namnunderskrift är följande:

- Initiativtagarens egenhändiga namnteckning
- Namnförtydligande
- Datum, dvs uppgifter om när namnteckningen gjorts
- Komplet personnummer
- Adressuppgift
- Vara max 6 månader gamla när namninsamlingen lämnas över till kommunen

Har personen strukit sitt namn på listan ska dessa ej räknas med i det totala antalet.

A. Namninsamling framgår ej

Underkänn: Om det inte på något sätt framgår av bladet med underskriften att det är namninsamlingen för omröstningsfrågan

- B. Fält är ej ifyllda
Fälten som ska vara ifyllda är: Egenhändigt undertecknad namnunderskrift, namnförtydligande, personnummer, adressuppgift och datum
Underkänn: Om inte alla fält är ifyllda
- C. Datum för underskrift
Underkänn: Underskrifter som är äldre är sex månader från inlämningsdag. Inga datum före 2021-04-12 godkänns.
Godkänn: Nedflyttningstecken, eller om man vänt på ordningen dag/månad
- D. Namnteckning
Underkänn: Om flera namnteckningar i rad är uppenbart lika (att någon skrivit sin egen namnteckning åt någon annan). Då godkänns bara den första på listan, övriga underkänns.
- E. Namnförtydligande
Det ska gå att läsa namnet, för- och efternamn ska finnas.
Godkänn: Om förnamnet utgörs av två bokstäver, ex förkortat Per-Göran = P-G
- F. Gatuadress/Ort
Gatu- eller boxadress, postnummer och postadress ska vara ifyllda.
Godkänn: saknas siffra i gatuadress, nedflyttningstecken om två personer med samma adress skrivit på efter varandra.
Om allt är ifyllt men adressen är utanför kommunen ska underskriften godkännas, detta för att garantera att inga kommuninvånare med c/o adress underkänns. Om personen inte bor i kommunen kommer detta framgå i granskning mot folkbokföring.
- G. Personnummer
Minst 10 siffror, de ”fyra sista” måste framgå men man behöver inte skriva sekelsiffror.
Underkänn: Om personen inte fyllt 18 år senast 2021-10-12 (inlämningsdagen). Alltså inga yngre än 2003-10-12 godkänns. Är personnumret otydligt, godkänn preliminärt (det mest sannolika personnumret skrivs in i nästa del av granskningen och ev fel upptäcks i samband med registerkontroll mot folkbokföring).

Vid frågor, kontakta granskningsledare!

Johan Hellsten, 1045

Peter Björk, 1625

Vid tvekan ska man hellre godkänna påskriften än underkänna den.

Del II – Inmatningen

När granskningen är klar ska materialet matas in i excell-fil enligt instruktion. Detta arbete görs parvis där en person läser siffrorna och den andra matar in. Muntliga instruktioner ges av granskningsledarna.

Bilaga 3

Kommunstyrelsen

Fastställande av granskning av namnunderskrifter i Folkinitiativet mot BRT-systemet

Sammanfattning

Ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga får i fullmäktige väckas av minst tio procent av de röstberättigade kommunmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar (folkinitiativ). Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser. Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet, 8 kap. 2 § kommunallagen (2017:725).

Den 12 oktober 2021 lämnades listor med namnunderskrifter in till Örebro kommun i syfte att få till stånd en folkomröstning angående Bus rapid transit (BRT) systemet som är under uppbyggnad i kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen har granskat underskrifterna utifrån kommunallagens kriterier och kommit fram till att det inte inkommit tillräckligt antal giltiga namnunderskrifter för att ärende om att hålla folkomröstning ska väckas i Kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2021-11-16

Granskningsriktlinjer

Granskningsstöd för granskning 2021-10-25

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till Kommunstyrelsen:

- Fastställa att det inte inkommit tillräckligt antal giltiga namnunderskrifter för att ärende om att hålla folkomröstning ska väckas i Kommunfullmäktige.

Ärendet ska vidare till Kommunfullmäktige för beslut.

Ärendet

Den 12 oktober 2021 lämnades ett antal listor med cirka 15 500 (initiativtagarnas uppgift) namnunderskrifter in till Örebro kommun från företrädare för Liberalerna, Sverigedemokraterna, Örebropartiet samt ”Trafikupproret”.

Syftet med underskrifterna var att få till stånd en folkomröstning angående Bus rapid transit (BRT) systemet som är under uppbyggnad i kommunen.

Frågeställningen på namnlistorna var ”Jag kräver en folkomröstning om BRT, så kallade superbussar i Örebro kommun”. Namninsamlingen har genomförts genom närvaro på offentliga platser samt genom direktkontakt med sympatisörer som postat in separata namnunderskrifter.

Lagstiftning för folkomröstning

Det är kommunallagen som anger formerna för en namninsamling med syfte att väcka frågan om en folkomröstning. Regelverket för själva genomförandet återfinns i lagen om kommunal folkomröstning (1994:692).

8 kap. 2 § kommunallagen (2017:725)

Ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga får i fullmäktige väckas av minst tio procent av de röstberättigade kommun- eller regionmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar (folkinitiativ). Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser.

Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.

Kommunstyrelseförvaltningen har inför granskningen haft kontakt med Helsingborgs kommun, Västerås kommun och Halmstads kommun för att inhämta information om tillvägagångssätt. Helsingborg genomförde folkomröstning i januari 2020, Västerås genomförde en folkomröstning under våren 2021 och Halmstad står i begrepp att göra detsamma i januari 2022. Granskningen i Örebro kommun är till stor del baserad på tillvägagångssättet i dessa kommuner samt egna ställningstaganden utifrån kommunallagen.

Metod för granskning

Metoden för granskning av namnunderskrifterna fastställdes av kommundirektören den 19 oktober 2021. Metoden bygger på nedan redovisade steg.

1. Paginera samtliga inlämnade ark och ordna in dessa i buntar om 100

Pagineringsen genomfördes av minst två närvarande tjänstemän och enligt principen bunt 1: ark 1 (1:1, 1:2, 1:3...) osv. Det resulterade i 24 buntar med hundra ark och en 25:e med 79 ark (totalt 2479 ark). Antalet underskrifter kunde variera stort mellan de olika buntarna i och med att ett ark kunde innehålla mellan 1-ca 11 underskrifter. I det här steget kopierades dessutom samtliga ark för att fungera som granskningskopior i nästa steg där anteckningar kunde göras direkt på listorna. Syftet med det här steget var att ordna upp materialet så det skulle vara överblickbart men även för att kunna gå tillbaka och göra en andra bedömning vid olika tillfällen i granskningsprocessen.

2. Manuell granskning av samtliga underskrifter

Kommunallagen slår fast att ett initiativ ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser. Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.

Kommunstyrelseförvaltningen genomförde en omfattande granskning där varje underskrift kontrollerades så att samtliga uppgifter fanns med i underlaget. Om till exempel ett personnummer inte var komplett, inklusive sista fyra siffrorna, underkändes underskriften. Likaså om underskriften var gjord före den 12 april (sex månader före inlämningsdatum) eller om den saknade någon av de andra uppgifterna som enligt kommunallagen krävs för att underskriften ska vara giltig.

För att säkerställa att alla godkända underskrifter kom vidare från det här steget godkändes samtliga underskrifter där alla uppgifter fanns med även om uppgiftslämnaren hade skrivit bostadsort utanför kommunen. Detta för att garantera att kommuninvånare som eventuellt tillfälligt var skrivna på andra adresser skulle kunna komma att godkännas vid kontroll mot folkbokföringsregistret.

Granskningen genomfördes av tjänstemän i förvaltningen under ledning av två granskningsledare. Vid eventuella tveksamheter i granskningen har minst två personer granskat underskriften utifrån ett gemensamt granskningsstöd för att få en samsyn och lika behandling i granskningen.

3. Inmatning av personnummer

I nästa steg matades personnumren till samtliga godkända underskrifter in i ett dataprogram för att kunna genomföra nästa steg i granskningen. Vid problem att tyda personnummer var instruktionen att mata in det mest troliga personnumret och då markera detta som *osäkert* i programmet. Dessutom skulle arknummer anges för att möjliggöra för ytterligare granskning om det skulle visa sig vara fel personnummer i kommande steg.

4. Kontroll mot folkbokföring samt borttagande av dubletter

Det är endast invånare som är folkbokförda i Örebro kommun som är godkända som uppgiftslämnare för ett folkinitiativ i kommunen. Därför behövdes en kontroll av de underskrifter där alla uppgifter var kompletta göras. Detta gjordes med hjälp av kommunens statistiker mot folkbokföringsregistret per den 12 oktober (inlämningsdagen). I det här steget sällades också dubletter bort. Orsaker till att uppgivna personnummer inte gick att återfinna i folkbokföringsregistret kan antingen vara att personnumren var felaktigt inmatade eller att personerna inte var folkbokförda i Örebro kommun. De personnummer som inte återfanns i folkbokföringsregistret och hade en markering i granskningsprotokollet med uppgift om otydligt personnummer från tidigare steg i granskning, granskades igen för att göra en andra bedömning och ytterligare en kontroll mot folkbokföringsregistret gjordes.

Under granskningsprocessen omprövades kraven för att en underskrift ska betraktas som godkänd avseende adressuppgift. Olika kommuner har uppenbarligen gjort olika tolkningar av vilka adressuppgifter som måste uppges för att kommunallagens krav på ”uppgift om adress” ska anses vara uppfyllt. Då den generella hållningen i förvaltningens granskning har varit att vid tveksamhet godkänna, hellre än underkänna, namnunderskrifter fastslog kommundirektören att underskrifter där postnummer och/eller postort saknades ska godkännas. Detta under förutsättning att postadress fanns angiven.

Efter genomförd granskning enligt ovan kunde förvaltningen konstatera följande:

Inlämnade underskrifter (enligt initiativtagarna): **cirka 15 500**

Faktiskt inlämnade underskrifter vid kontroll (steg2): **15 218**

Underkända underskrifter vid granskning (steg2): **2 393**

Godkända underskrifter för ytterligare granskning från steg 2 till steg 3: **12 825**

Dubbletter i steg 4: **233** vidare för kontroll mot folkbokföring, **238** underkänns pga upprepad förekomst

Underskrifter som inte matchar i folkbokföringen (steg 4): **1943**

Underskrifter som matchar i folkbokföringen: **10 644**

Underskrifter till en andra bedömning: **260**

Underskrifter som inte matchar i folkbokföring efter andra bedömning: **142**

Underskrifter som matchar i folkbokföring efter andra bedömning: **118**

Alltså läggs 118 till de underskrifter som matchade i tidigare steg (10 644).

Totalt antal godkända underskrifter: **10 762**

Fastställande av de tio procent röstberättigade som krävs

För att frågan om en kommunal folkomröstning ska väckas i kommunfullmäktige genom ett folkinstitutiv krävs enligt kommunallagen att tio procent av de röstberättigade har gett sina namnunderskrifter med uppgifter inom en sexmånadersperiod. För att fastställa hur många dessa tio procent är i faktiska tal behövs flera uppgifter sammanställas.

Röstberättigad är den som är folkbokförd i kommunen, senast på dagen för folkomröstningen fyller 18 år (inlämningsdagen i det här fallet) och

1. är medborgare i Sverige eller i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater,
2. är medborgare i Island eller Norge, eller
3. varit folkbokförd i Sverige tre år i följd före dagen för folkomröstning.

Att fastställa antal svenska medborgare som är folkbokförda i kommunen och som är över 18 år ett givet datum är något som ryms inom den kommunala kompetensen. Att däremot med säkerhet fastställa hur många utländska medborgare som varit folkbokförda i Sverige i tre år, och som nu är skrivna i kommunen är uppgifter som bara finns på nationell nivå.

Tillvägagångssättet i det här momentet blev att först fastställa antalet svenska medborgare som var skrivna i kommunen per den 12 oktober samt var 18 år senast samma datum. Det gav ett lägsta antal utifrån det den kommunala organisationen kan sammanställa utifrån egna resurser. Därtill kommer alltså även de utländska medborgare som varit folkbokförda i Sverige tre år i följd dagen för folkomröstning (i det här fallet inlämningsdagen). Det kan alltså aldrig bli färre än de som här redovisas.

Totalt antal *svenska medborgare* som är skrivna i Örebro kommun och är 18 år eller äldre den 12 oktober 2021: **116 923 st**
Tio procent av dessa: **11 692 st**

Därutöver tillkommer dessutom den gruppen som är beskriven ovan vilket gör att totalantalet ökar.

Totalt antal som är 18 år eller äldre senast på inlämningsdagen och folkbokförda i kommunen, alltså inklusive *alla* utländska medborgare.
Dessa är: **123 175 st**
Tio procent av dessa: **12 318 st**

Av dessa ska de personer som inte varit skrivna i Sverige i minst tre år räknas bort.

Förvaltningen har gjort en kvalificerad bedömning av hur många kommuninvånare det kan röra sig om som är utländska medborgare men bosatta i Sverige i minst tre år samt folkbokförda i kommunen per den 12 oktober. Detta har i sin tur jämförts med röstlängden från kommunalvalet 2018 för att konstatera rimligheten i bedömningen. Det slutliga gränsvärdet (10 procent av de röstberättigade) sätts därför till: **11 960**.

Mot bakgrund av den här granskningen anser förvaltningen att det inte finns tillräckligt med underskrifter i folkinitiativet mot BRT för att frågan om folkomröstning ska tas upp i kommunfullmäktige.
Kommunfullmäktige föreslås därför fastställa redovisningen av granskningen.

Beredning

Ärendet har beretts hos kommundirektören samt inom kommunstyrelseförvaltningens informationsförsörjningsavdelning.

Konsekvenser

Frågan om folkomröstning genom folkinitiativ ska inte väckas i Kommunfullmäktige.

Peter Larsson
Kommundirektör

Bilaga 4

Kommunstyrelsen

Fastställande av granskning av namnunderskrifter i Folkinitiativet mot BRT-systemet

Sammanfattning

Ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga får i fullmäktige väckas av minst tio procent av de röstberättigade kommunmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar (folkinitiativ). Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser. Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet, 8 kap. 2 § kommunallagen (2017:725).

Den 12 oktober 2021 lämnades listor med namnunderskrifter in till Örebro kommun i syfte att få till stånd en folkomröstning angående Bus rapid transit (BRT) systemet som är under uppbyggnad i kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen har granskat underskrifterna utifrån kommunallagens kriterier. En oberoende part har fått i uppdrag särskilt granskat de av förvaltningen underkända underskrifterna. Granskningen gjordes av revisions- och konsultföretaget PwC och de finner avvikelser från kommunens egen granskning vad det gäller de underkända underskrifterna. Mot bakgrund av såväl förvaltningens egen granskning samt den granskning som har gjorts av oberoende part anser förvaltningen att det inte finns tillräckligt med underskrifter i folkinitiativet mot BRT för att frågan om folkomröstning ska tas upp i kommunfullmäktige. Kommunstyrelseförvaltningen kan samtidigt konstatera att antalet giltiga underskrifter är mycket nära det uppskattade gränsvärdet om 11 960.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, reviderad 2022-01-17

Granskningsriktlinjer

Granskningsstöd för granskning, 2021-10-25

Rapport ”En oberoende genomgång av Örebro kommuns sammanställning av namnunderskrifter” - PwC, 2022-01-14

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till Kommunstyrelsen:

1. Fastställa att det inte inkommit tillräckligt antal giltiga namnunderskrifter för att ärende om att hålla folkomröstning ska väckas i Kommunfullmäktige.

Ärendet ska vidare till Kommunfullmäktige för beslut.

Ärendet

Den 12 oktober 2021 lämnades ett antal listor med cirka 15 500 (initiativtagarnas uppgift) namnunderskrifter in till Örebro kommun från företrädare för Liberalerna, Sverigedemokraterna, Örebropartiet samt ”Trafikupproret”.

Syftet med underskrifterna var att få till stånd en folkomröstning angående Bus rapid transit (BRT) systemet som är under uppbyggnad i kommunen. Frågeställningen på namnlistorna var ”Jag kräver en folkomröstning om BRT, så kallade superbussar i Örebro kommun”. Namninsamlingen har genomförts genom närvaro på offentliga platser samt genom direktkontakt med sympatisörer som postat in separata namnunderskrifter.

Lagstiftning för folkomröstning

Det är kommunallagen som anger formerna för en namninsamling med syfte att väcka frågan om en folkomröstning. Regelverket för själva genomförandet återfinns i lagen om kommunal folkomröstning (1994:692).

8 kap. 2 § kommunallagen (2017:725)

Ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga får i fullmäktige väckas av minst tio procent av de röstberättigade kommun- eller regionmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar (folkinitiativ). Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser.

Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.

Kommunstyrelseförvaltningen har inför granskningen haft kontakt med Helsingborgs kommun, Västerås kommun och Halmstads kommun för att inhämta information om tillvägagångssätt. Helsingborg genomförde folkomröstning i januari 2020, Västerås genomförde en folkomröstning under våren 2021 och Halmstad står i begrepp att göra detsamma i januari 2022. Granskningen i Örebro kommun är till stor del baserad på tillvägagångssättet i dessa kommuner samt egna ställningstaganden utifrån kommunallagen.

Metod för granskning

Metoden för granskning av namnunderskrifterna fastställdes av kommundirektören den 19 oktober 2021. En granskning kan antingen göras genom att kontrollera samtliga underskrifter eller istället använda stickprov som urvalsmetod för att kontrollera underskrifternas giltighet. Förvaltningen har valt att räkna och kontrollera samtliga underskrifter för att få ett så pass korrekt resultat som möjligt. Metoden bygger på nedan redovisade steg.

1. Paginera samtliga inlämnade ark och ordna in dessa i buntar om 100

Pagineringsen genomfördes av minst två närvarande tjänstemän och enligt principen bunt 1: ark 1 (1:1, 1:2, 1:3...) osv. Det resulterade i 24 buntar med hundra ark och en 25:e med 79 ark (totalt 2479 ark). Antalet underskrifter kunde variera stort mellan de olika buntarna i och med att ett ark kunde innehålla mellan 1-ca 11 underskrifter. I det här steget kopierades dessutom samtliga ark för att fungera som granskningskopior i nästa steg där anteckningar kunde göras direkt på listorna. Syftet med det här steget var att ordna upp materialet så det skulle vara överblickbart men även för att kunna gå tillbaka och göra en andra bedömning vid olika tillfällen i granskningsprocessen.

2. Manuell granskning av samtliga underskrifter

Kommunallagen slår fast att ett initiativ ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser. Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.

Kommunstyrelseförvaltningen genomförde en omfattande granskning där varje underskrift kontrollerades så att samtliga uppgifter fanns med i underlaget. Om till exempel ett personnummer inte var komplett, inklusive sista fyra siffrorna, underkändes underskriften. Likaså om underskriften var gjord före den 12 april (sex månader före inlämningsdatum) eller om den saknade någon av de andra uppgifterna som enligt kommunallagen krävs för att underskriften ska vara giltig.

För att säkerställa att alla godkända underskrifter kom vidare från det här steget godkändes samtliga underskrifter där alla uppgifter fanns med även om uppgiftslämnaren hade skrivit bostadsort utanför kommunen. Detta för att garantera att kommuninvånare som eventuellt tillfälligt var skrivna på andra adresser skulle kunna komma att godkännas vid kontroll mot folkbokföringsregistret.

Granskningen genomfördes av tjänstemän i förvaltningen under ledning av två granskningsledare. Vid eventuella tveksamheter i granskningen har minst två personer granskat underskriften utifrån ett gemensamt granskningsstöd för att få en samsyn och lika behandling i granskningen.

3. Inmatning av personnummer

I nästa steg matades personnumren till samtliga godkända underskrifter in i ett dataprogram för att kunna genomföra nästa steg i granskningen. Vid problem att tyda personnummer var instruktionen att mata in det mest troliga personnumret och då markera detta som *osäkert* i programmet. Dessutom skulle arknummer anges för att möjliggöra för ytterligare granskning om det skulle visa sig vara fel personnummer i kommande steg.

4. Kontroll mot folkbokföring samt borttagande av dubletter

Det är endast invånare som är folkbokförda i Örebro kommun som är godkända som uppgiftslämnare för ett folkinitiativ i kommunen. Därför

behövdes en kontroll av de underskrifter där alla uppgifter var kompletta göras. Detta gjordes med hjälp av kommunens statistiker mot folkbokföringsregistret per den 12 oktober 2021 (inlämningsdagen). I det här steget sållades också dubletter bort. Orsaker till att uppgivna personnummer inte gick att återfinna i folkbokföringsregistret kan antingen vara att personnumren var felaktigt inmatade eller att personerna inte var folkbokförda i Örebro kommun. De personnummer som inte återfanns i folkbokföringsregistret och hade en markering i granskningsprotokollet med uppgift om otydligt personnummer från tidigare steg i granskning, granskades igen för att göra en andra bedömning och ytterligare en kontroll mot folkbokföringsregistret gjordes.

Under granskningsprocessen omprövades kraven för att en underskrift ska betraktas som godkänd avseende adressuppgift. Olika kommuner har uppenbarligen gjort olika tolkningar av vilka adressuppgifter som måste uppges för att kommunallagens krav på ”uppgift om adress” ska anses vara uppfyllt. Då den generella hållningen i förvaltningens granskning har varit att vid tveksamhet godkänna, hellre än underkänna, namnunderskrifter fastslog kommundirektören att underskrifter där postnummer och/eller postort saknades ska godkännas. Detta under förutsättning att postadress fanns angiven.

Efter genomförd granskning enligt ovan kunde förvaltningen konstatera följande, vilket presenterades på Kommunstyrelsens beredningssammanträde den 30 november:

Inlämnade underskrifter (enligt initiativtagarna): **cirka 15 500**

Faktiskt inlämnade underskrifter vid kontroll (steg 2): **15 218**

Underkända underskrifter vid granskning (steg 2): **2 393**

Godkända underskrifter för ytterligare granskning från steg 2 till steg 3: **12 825**

Dubletter i steg 4: **233** vidare för kontroll mot folkbokföring, **238** underkänns pga upprepad förekomst

Underskrifter som inte matchar i folkbokföringen (steg 4): **1943**

Underskrifter som matchar i folkbokföringen: **10 644**

Underskrifter till en andra bedömning: **260**

Underskrifter som inte matchar i folkbokföring efter andra bedömning: **142**

Underskrifter som matchar i folkbokföring efter andra bedömning: **118**

Alltså läggs 118 till de underskrifter som matchade i tidigare steg (10 644).

Totalt antal godkända underskrifter: **10 762**

Ytterligare kontroll av underkända röster

Efter beredningssammanträdet den 30 november initierar kommundirektören en ytterligare kontroll av de 1943 underskrifter (steg 4) som inte matchar i folkbokföringen. Förvaltningen utför denna kontroll och då identifieras 977 personnummer som är felinmatade eller feltolkade vid avläsning från underlaget. De identifierade personnumren kontrolleras mot folkbokföringen varav **735** personnummer ger träff och ska tillföras resultatet med godkända underskrifter.

De 242 underskrifterna av de ovanstående 977 som inte matchade i folkbokföringen kontrolleras ytterligare en gång. Samtidigt kontrolleras ytterligare 142 underskrifter som i ett tidigare skede bedömts som otydliga och inte heller matchat i folkbokföringen. Utfallet efter matchning mot folkbokföringen ger ytterligare **144** underskrifter som ska tillföras resultatet med godkända underskrifter.

Ytterligare en genomgång av de tidigare underkända underskrifterna resulterar i att **46** underskrifter kan godkännas för kontroll mot folkbokföringen och efter matchning ska ytterligare **34** underskrifter tillföras resultatet med godkända underskrifter.

Den ytterligare kontrollen resulterar i att förvaltningen har ett nytt resultat för godkända underskrifter; totalt **11 675**.

Granskning av extern oberoende part

Den 2 december fattade kommundirektören beslut om att låta göra en ”second opinion” avseende de inlämnade underskrifterna som förvaltningen efter kontroll mot folkbokföringsregistret valt att underkänna. För att bedömningen samt resultat ska betraktas som transparent och opartiskt ska en oberoende part göra granskningen. Kommundirektören avropade extern konsult hjälp från revisions- och konsultföretaget PwC som fick i uppdrag att granska de av förvaltningen underkända underskrifterna för att se om de kan bedömas på annat sätt. Granskning ska även kontrollera kommunens arbete avseende sammanställningen av tantalet godkända namnunderskrifter och huruvida det har skett i enlighet med kommunallagen.

Med detta som bakgrund beslutade sedan Kommunstyrelsen den 7 december att ärendet ska återremitteras för ytterligare beredning avseende granskningen av inlämnade namnunderskrifter. Ärendet ska behandlas på nytt i Kommunstyrelsen i januari.

PwC fick ta del av inlämnade listor samt förvaltningens granskningsmetod den 15 december 2021. I samband med att materialet lämnas över kan förvaltningen konstatera att i sammanställningen med godkända underskrifter finns det 93 dubletter med, vilket ger en ny totalsumma med hittills godkända underskrifter; **11 582**. Dubbletterna var kända sedan tidigare, men sorterades inte bort i sammanställningen.

Konsulterna inleder sin granskning med att räkna samtliga inlämnade underskrifter och finner att det är **15 191**, det vill säga **27** underskrifter färre än förvaltningens genomräkning. Detta kan förklaras med att förvaltningen har räknat med exempelvis överstrukna underskrifter i de inlämnade listorna.

Vid en första kontroll och kvalitetssäkring undersöker PwC 2366 underskrifter som har underkänts. PwC finner **9** underskrifter som ska godkännas. En underskrift går inte att kontrollera mot folkbokföring med anledning av det är en skyddad identitet och den redovisas istället som ”okategoriserad”.

Vid den andra kontrollen undersöker PwC de underskrifter som kommunen bedömt som underkända efter ytterligare kontroll. Särskilt fokus har varit att tyda angivet personnummer. Denna granskning resulterar i att PwC finner **345** underskrifter som ska bedömas som godkända, **468** underskrifter som inte avviker från kommunens bedömning samt **97** underskrifter som redovisas som okategoriserade.

PwC egna granskning av underkända underskrifter ger en differens om **354** stycken jämfört med kommunens egen granskning.

En mer utförlig beskrivning av PwC granskning finns i bilagd rapport ”En oberoende genomgång av Örebro kommuns sammanställning av namnunderskrifter”

Kommunstyrelseförvaltningens kommentarer på rapport ”En oberoende genomgång av Örebro kommuns sammanställning av namnunderskrifter”

I rapporten finner PwC 97 underskrifter som redovisas som okategoriserade och dessa förklaras att det är personnummer som har identifierats mot folkbokföringen, men där undertecknaren antingen har angivit siffror i fel följd eller angivit en felaktig siffra. Vid den ytterligare kontroll som förvaltningen gjorde efter 30 november, så bedömdes denna typ av felaktiga personnummer som ej kompletta och därmed också ogiltiga.

På sidan 7 i rapporten står det: ”Under vårt arbete har vi identifierat att Kommunen har ändrat sin metod, exempelvis när de tog bort kriteriet att postnummer och/ eller postort måste anges. Detta har förklarats för oss muntligen efter att vi har ställt frågor om genomfört arbete.” Beslutet att ändra metoden och ta bort kriteriet att postnummer och/eller postort måste anges är dokumenterat i Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2021-11-16.

Vidare på samma sida i rapporten står det: ”Det har vidare funnits brister i spårbarhet i dokumentation av kontroller och bedömningar utförda av tjänstemännen inom Kommunen. Tex har kontrollerna efter steg 4 (Tjänsteskrivelsen*) inte varit beskrivna eller dokumenterade.” Dokumentationen av ytterligare kontroll är beskrivet i denna reviderade tjänsteskrivelse. Det fanns således inte en upprättad skrivelse kring den ytterligare kontrollen när kommunen lämnade över materialet till PwC.

Fastställande av de tio procent röstberättigade som krävs

För att frågan om en kommunal folkomröstning ska väckas i kommunfullmäktige genom ett folkinitiativ krävs enligt kommunallagen att tio procent av de röstberättigade har gett sina namnunderskrifter med uppgifter inom en sexmånadersperiod. För att fastställa hur många dessa tio procent är i faktiska tal behövs flera uppgifter sammanställas.

Röstberättigad är den som är folkbokförd i kommunen, senast på dagen för folkomröstningen fyller 18 år (inlämningsdagen i det här fallet) och

1. är medborgare i Sverige eller i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater,
2. är medborgare i Island eller Norge, eller
3. varit folkbokförd i Sverige tre år i följd före dagen för folkomröstning.

Att fastställa antal svenska medborgare som är folkbokförda i kommunen och som är över 18 år ett givet datum är något som ryms inom den kommunala kompetensen. Att däremot med säkerhet fastställa hur många utländska medborgare som varit folkbokförda i Sverige i tre år, och som nu är skrivna i kommunen är uppgifter som bara finns på nationell nivå.

Tillvägagångssättet i det här momentet blev att först fastställa antalet svenska medborgare som var skrivna i kommunen per den 12 oktober samt var 18 år senast samma datum. Det gav ett lägsta antal utifrån det den kommunala organisationen kan sammanställa utifrån egna resurser. Därtill kommer alltså även de utländska medborgare som varit folkbokförda i Sverige tre år i följd dagen för folkomröstning (i det här fallet inlämningsdagen). Det kan alltså aldrig bli färre än de som här redovisas.

Totalt antal *svenska medborgare* som är skrivna i Örebro kommun och är 18 år eller äldre den 12 oktober 2021: **116 923 st**

Tio procent av dessa: **11 692 st**

Därutöver tillkommer dessutom den gruppen som är beskriven ovan vilket gör att totalantalet ökar.

Totalt antal som är 18 år eller äldre senast på inlämningsdagen och folkbokförda i kommunen, alltså inklusive *alla* utländska medborgare.

Dessa är: **123 175 st**

Tio procent av dessa: **12 318 st**

Av dessa ska de personer som inte varit skrivna i Sverige i minst tre år räknas bort.

Förvaltningen har gjort en kvalificerad bedömning av hur många kommuninvånare det kan röra sig om som är utländska medborgare men bosatta i Sverige i minst tre år samt folkbokförda i kommunen per den 12 oktober. Detta har i sin tur jämförts med röstlängden från kommunalvalet 2018 för att konstatera rimligheten i bedömningen. Det slutliga gränsvärdet (10 procent av de röstberättigade) sätts därför till: **11 960**.

Mot bakgrund av såväl förvaltningens egen granskning samt den granskning som har gjorts av oberoende part anser förvaltningen att det inte finns tillräckligt med underskrifter i folkinitiativet mot BRT för att frågan om folkomröstning ska tas upp i kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige föreslås därför fastställa redovisningen av granskningen.

Beredning

Ärendet har beretts hos kommundirektören samt inom Informationsförsörjningsavdelning och Samhällsutvecklingsavdelningen.

Konsekvenser

Då PwC har funnit avvikelser jämfört med kommunens egen granskning har kommundirektören den 14 januari 2022 fattat beslut om att låta göra en

utvärdering och analys av Kommunstyrelseförvaltningens arbete med granskning av inkomna underskrifter i Folkinitiativet mot BRT-systemet.

Följande frågeställningar ska besvaras i utredningen:

- Beskriv uppdraget inkl. de anvisningar och förberedelser samt beslut som fastställde processen för granskning.
- Ge en bild över hur förutsättningarna såg ut. (ex. personella resurser, tidsplan, ansvarsfördelning m.m.)
- Översiktlig beskrivning av tidsplan och redovisade underskrifter
- Vad är de grundläggande orsakerna till de stora variationerna av antalet underskrifter av oss samt PwC
- Vad har fungerat väl
- Vad har inte fungerat väl samt orsak till detta
- Vad har vi lärt oss samt vilka slutsatser och rekommendationer bör vi ta med oss för framtiden

Utredningen ska redovisas i februari 2022.

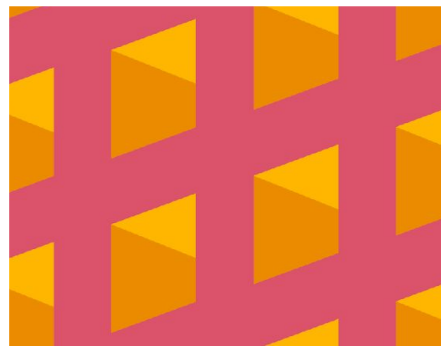
Peter Larsson
Kommundirektör

Bilaga 5

Örebro kommun

En oberoende genomgång av Örebro kommuns
sammanställning av namnunderskrifter

14 januari 2022

Cecilia Cederberg

Partner

M: +46 (0)709 293 320

cecilia.cederberg@pwc.com

Sophie Sörenson

Senior Manager

M: +46 (0)728 809 810

sophie.sorenson@pwc.com

Att: Peter Larsson
Örebro Kommun
Box 30000
701 35 Örebro

14 januari 2022

I enlighet med vårt uppdragsbrev daterat den 9 december 2021 översänder vi en rapport avseende vår oberoende genomgång av Örebro kommuns sammanställning av namnunderskrifter som inkommit med anledning av återopad folkomröstning i Örebro kommun.

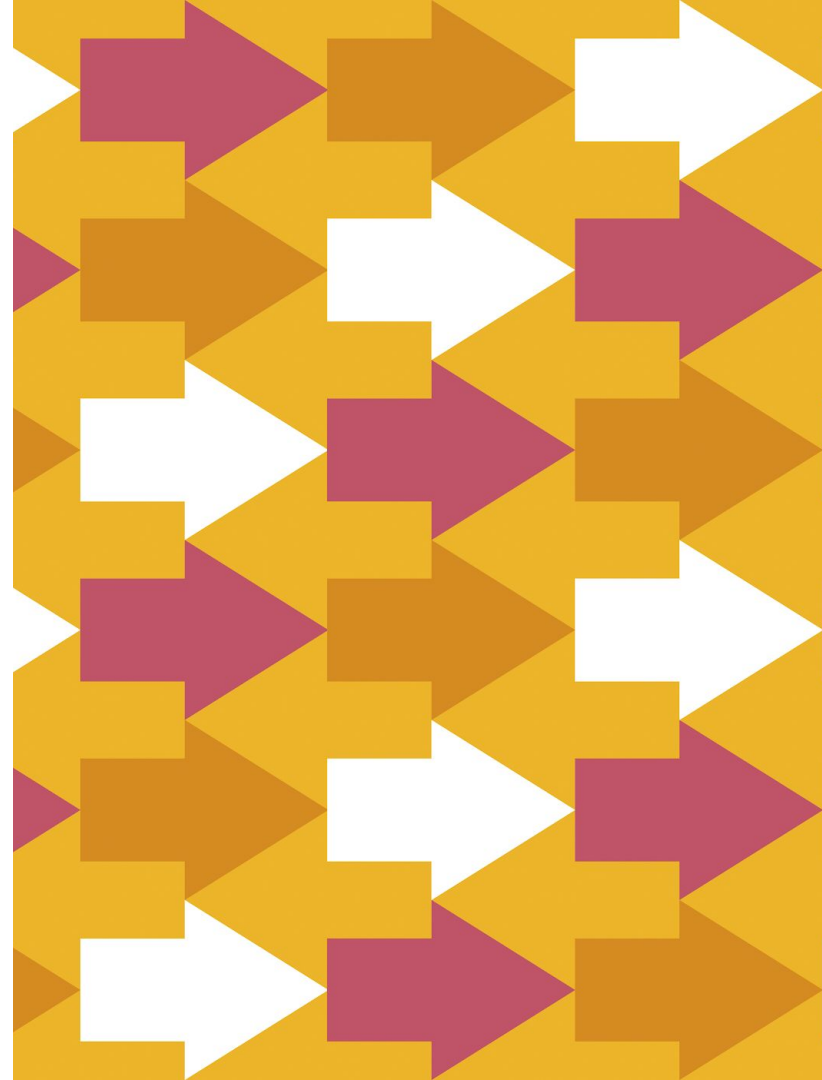
Med vänlig hälsning

Cecilia Cederberg

Sophie Sörenson

Innehåll

Innehåll	Sida
1. Vårt uppdrag och genomfört arbete	4
2. Observationer och avvikelser	6
Bilagor	
1. Mottaget underlag	11
2. Begränsningar	12

1

Vårt uppdrag och
genomfört arbete

1. Vårt uppdrag

Vårt uppdrag

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB ("PwC" eller "vi" i någon böjningsform) har fått i uppdrag att bistå Örebro kommun ("Uppdragsgivaren" eller "Kommunen") med en oberoende granskning av Örebro kommuns egna analys och sammanställning av inlämnade namnunderskrifter.

Kommunen har den 12 oktober 2021 erhållit manuellt insamlade underskrifter i syfte att väcka frågan om folkomröstning i fullmäktige för att stoppa BRT-systemet.

Vårt uppdrag har omfattat att granska Kommunens arbete avseende sammanställning av antalet godkända samt underkända namnunderskrifter och huruvida detta har skett enligt befintliga riktlinjer. Vi har i möten med Kommunens tjänstemän och i genomgång av Kommunens underlag gått igenom vilken metod som Kommunen har använt. Vi har vidare kontrollerat och fokuserat på kontroll av namnunderskrifterna som har underkänts.

Vårt arbete har syftat till att göra en sekundär bedömning och identifiera eventuella avvikelser för Örebro kommuns vidare beslut och eventuella åtgärder.

Genomfört arbete

Vi har utfört följande arbete:

- Samlat in och sammanställt digitala kopior av inlämnade underlag med namnunderskrifter.
- Genomfört ett flertal avstämningar med tjänstemän i Kommunen som deltagit i deras interna arbete för att förstå deras metod och granska dokumentation av genomfört arbete.
- Kontrollerat och kvalitetssäkrat de namnunderskrifter som Kommunen i deras bedömning har underkänt.

Kontroll och kvalitetssäkring har skett i två steg. I en första omgång granskades samtliga underskrifter som Kommunen i sin första manuella genomgång markerat som icke godkända (2 366 st).

I en andra omgång har vi kontrollerat de underskrifter som Kommunen initialt godkänt men efter vidare granskning bedömt som icke godkända (efter steg 4, Tjänsteskrivelsen*). Kommunen har redogjort för oss att det handlar om 912 st, dock har vi noterat att de underlag vi har tagit del av endast innehåller 910 st namnunderskrifter.

I vår kontroll av namnunderskrifterna har vi granskat *att*:

- Fullständigt personnummer är angivet, minst 10 siffror
- Datum för underskrift finns och är angivet efter 12 april 2021
- Namnteckning finns
- Både för- och efternamn är angivna i sin helhet. Erkänd förkortning för förnamn har godkänts.
- Gatunamn eller boxadress är given. Gatunummer, postnummer och/eller postadress har inte granskats.
- Undertecknaren har fyllt 18 år senast den 12 oktober 2021
- Undertecknaren är folkbokförd i Örebro Kommun

Underlaget som PwC mottagit av Kommunen, och som ligger till grund för granskningen, beskrivs i Bilaga 1.

Vi har inom ramen för uppdraget, med en begränsad tidsperiod, **inte** kontrollerat de namnunderskrifter som Kommunen i sin bedömning någon gång har godkänt. Se vidare begränsningar i Bilaga 2.

**Från utkast av Tjänsteskrivelse erhållen 7 januari 2022*

2

Observationer och
avvikelser

Observationer kring Kommunens metod

Resultat av Örebro kommuns genomgång

När vi den 6 december 2021 tog emot sammanställning av Örebro kommuns genomgång, en presentation med namnet "Granskning av namnunderskrifter för folkomröstning mot BRT" summerades resultatet enligt följande:

Totalt antal inlämnade namnunderskrifter: 15 218 st

Godkända efter en första manuell granskning: 12 825 st

Kommunen har redovisat att 10% av befolkningen i Örebro kommun vid inlämnande av underskrifter motsvarar 11 960 st.

Av de 15 218 inlämnade underskrifterna har Kommunen uteslutit 27 st från vidare granskning, bl.a. med anledning av att de överstrukits på listan innan inlämning. En ny total uppgår således till 15 191 st inlämnade underskrifter.

Kommunen underkänner således i sin första manuella granskning 2 366 st underskrifter (15 191 - 12 825 = 2 366).

Kommunen reviderar sedan sina initialt 12 825 st godkända underskrifter efter att ytterligare 4 st interna kontroller genomförts. I en excelbil från den 30 december 2021 finns sammanställt att 11 582 st underskrifter nu är godkända.

Differensen (12 825 - 11 582) utgörs av 1 243 underskrifter, varav 912 st har underkänts och resterande 331 har identifierats som dubletter.

3 278 (2 366 + 912) st underskrifter har därmed sammanlagt underkänts i Kommunens granskning.

Observationer av metod

Vi kan konstatera att metoden som Kommunen har använt till stor del har följt de upprättade dokumenten "Granskningsriktlinjer" och "Granskningsstöd", dat 18 oktober 2021 resp 25 oktober 2021, som utgör riktlinjer. Sedan har vi noterat att beskrivningar och instruktion i granskningsstödet skulle kunna vara tydligare. Riktlinjerna är inte tillräckligt detaljerade eller specifika för att säkerställa en enhetlig bedömning av inlämnade underskrifter. Exempelvis framgår det inte av riktlinjerna vad som krävs av en namnteckning för att den ska anses som godkänd.

Under vårt arbete har vi identifierat att Kommunen har ändrat sin metod, exempelvis när de tog bort kriteriet att postnummer och/eller postort måste anges. Detta har förklarats för oss muntligen efter att vi har ställt frågor om genomfört arbete.

Vi har också identifierat att det manuella underlaget ibland har varit svårt att tyda och läsa av vilket skulle kunna utgöra en förklaring till identifierade avvikelser som framgår på nästa sida.

Det har vidare funnits brister i spårbarhet i dokumentation av kontroller och bedömningar utförda av tjänstemännen inom Kommunen. T ex har kontrollerna efter steg 4 (Tjänsteskrivelsen*) inte varit beskrivna eller dokumenterade. Det framgår inte på vilka grunder Kommunen har bedömt namnunderskrifter i dessa efterföljande steg. Avsaknaden av dokumentation och beskrivning avseende dessa gränsdragningar resulterar bland annat i att ett antal av PwC granskade underskrifter redovisas som "okategoriserade" (ej bedömda, se närmare beskrivning på kommande sida).

*Från utkast av Tjänsteskrivelse erhållen 7 januari 2022

Vår granskning av namnunderskrifter som Kommunen underkänt

Kontroll av underskrifter som Kommunen i sin manuella genomgång av underlagen har markerat som icke godkända (2 366 st.)

Kontroll och kvalitetssäkring har skett i två steg. I en första omgång granskades samtliga de underskrifter som Kommunen i sin initiala manuella genomgång markerat som icke godkända. Underskrifterna uppgår 2 366 st.

Resultatet av granskningen summeras enl följande:

- 1 339 st underskrifter saknar fullständiga eller korrekta personnummer
- 109 st underskrifter är dubletter
- 10 st underskrifter tillhör individer som inte fyllt 18 år per den 12 oktober 2021
- 316 st underskrifter saknar datum eller är daterade före 12 april 2021
- 270 st underskrifter saknar korrekt underskrift alternativt för/efternamn
- 302 st underskrifter saknar adressuppgift
- 10 st underskrifter är inte folkbokförda i Örebro Kommun

- 9 st underskrifter avviker från Kommunens bedömning i vår kontroll och skulle enligt Kommunens riktlinjer vara godkänd
- 1 st underskrift har inte gått att kontrollera mot folkbokföringen maa skyddad identitet och redovisas som okategoriserad

Kontroll av underskrifter som Kommunen initialt godkänt men efter vidare granskning bedömt som icke godkända (910 st.)

I en andra omgång har vi kontrollerat de underskrifter som Kommunen initialt godkänt men efter ytterligare granskning bedömt som icke godkända. Dessa underskrifter uppgår till 912 st varav PwC mottagit 910 st.

Granskningen har skett enligt samma metod och riktlinjer som under den första omgången. Särskilt fokus har dock i denna omgång lagts vid att tyda angivet personnummer. Handskrift som har kunnat tolkas på olika sätt har prövats med samtliga rimliga alternativ mot folkbokföringen. Där matchning har kunnat ske har vi markerat avvikelse mot Kommunens bedömning.

Personnummer som identifierats mot folkbokföringen men där undertecknaren antingen har angivit siffor i fel ordningsföljd, angivit någon felaktig siffra eller matchas mot skyddad identitet redovisas som "okategoriserad". Här råder viss osäkerhet kring hur Kommunen tidigare har värderat variationen.

Resultatet av granskningen summeras enl följande:

- 345 st underskrifter avviker i vår kontroll från Kommunens bedömning och skulle enligt Kommunens riktlinjer vara godkänd
- 468 st underskrifter avviker inte i vår uppfattning från Kommunens bedömning
- 97 st underskrifter lämnas okategoriserade

Sammanfattning

Vi har granskat sammanlagt 3 276 st underskrifter som Kommunen bedömt som underkända. De 2366 st underskrifterna som Kommunen underkände i sin första granskning och sedan 910 underskrifter som Kommunen först godkänt men vid ytterligare granskning underkänt.

Resultatet av den första granskningen överensstämmer i allt väsentligt med Kommunens bedömning. Endast 9 av 2 366 st underskrifter avviker enligt vår bedömning. En underskrift redovisas som okategoriserad med anledning av att den ej går att kontrollera mot folkbokföringen.

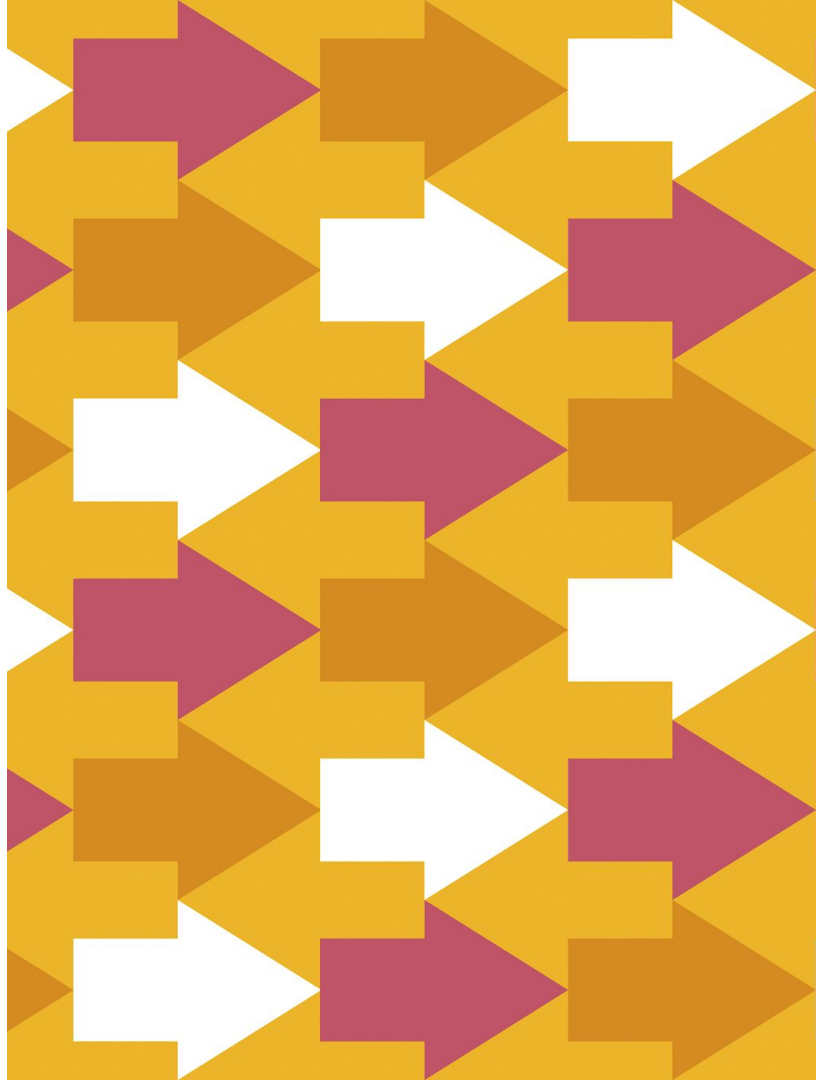
Den andra granskningen redovisar en högre andel avvikelser där 345 st underskrifter i vår kontroll av de 910 underskrifterna skulle vara godkända enligt befintliga riktlinjer. Ytterligare 97 st underskrifter redovisas som okategoriserade då de kräver vidare genomlysning.

Totalt är det därmed 98 underskrifter som redovisas som okategoriserade med anledning av att riktlinjerna inte är tillräckligt tydliga vad som kan godkännas eller inte.

Sammanlagt finner vi således att vår kontroll av underkända namnunderskrifter avviker från Kommunens bedömning i minst 354 fall.

Bilagor

Bilagor	Sida
1. Mottaget underlag	11
2. Begränsningar	12

Bilaga 1. Mottaget underlag

2021-12-15--2021-12-20

- Powerpoint, beskrivning, "Granskning av namnunderskrifter för folkomröstning mot BRT"
- Namnunderskrifter i original, markerade av Kommunen med grön och röd färgpenna för redovisning av godkänd respektive icke godkänd underskrift efter Kommunens första manuella genomgång
- Granskningsriktlinjer, dat 18 oktober 2021
- Granskningsstöd, dat 25 oktober 2021
- Excel, Kommunens arbetsmaterial med stegvis analys och identifikation av godkända underskrifter

2021-12-30

- Uppdaterad excel med identifikation av Kommunens samtliga underskrifter som bedömts som godkända efter 30 november 2021 (steg 5 i tjänsteskrivelsen)

2022-01-07

- Excel, Kommunens lista om 910 st personnummer som efter att initialt bedömts som godkända (12 oktober 2021) omvandlats till, och kvarstår som, icke godkända efter granskning i steg 5 (tjänsteskrivelsen) 30 november 2021.
- Excel, lista Kommunens identifierade dubletter.
- Tjänsteskrivelse daterad 16 november 2021 under revidering av inför Tjänsteskrivelse 10 januari 2022.

2021-01-10

- E-postmeddelande med bilagor från Markus Allard, Örebro, för kännedom.

Bilaga 2. Begränsningar

Denna rapport har skrivits i det syfte som redovisats ovan och vi accepterar inget ansvar för dess användning till andra ändamål än detta.

Vi ansvarar endast mot Uppdragsgivaren för innehållet i denna rapport och tar således inget ansvar för rapporteringen eller dess innehåll gentemot tredje man.

Vi har inte kontrollerat allt material som tillhandahållits oss för varken korrekthet eller fullständighet. I den mån tillhandahållet material eller lämnade uppgifter visar sig vara ofullständiga eller felaktiga, kan våra bedömningar och slutsatser ha kommit att påverkas därav.

Om vi utfört ytterligare åtgärder och analyser kan inte uteslutas att ytterligare förhållanden skulle kunna ha noterats. Trots ovan nämnda begränsningar anser vi dock att det arbete vi genomfört ger oss rimlig grund för våra uttalanden och bedömningar.

Kopior av, eller utdrag ur, denna rapport får ej framställas utan vårt skriftliga tillstånd till andra än behöriga representanter för Uppdragsgivaren, eller om Uppdragsgivaren är skyldig att lämna ut uppgifter på begäran från myndighet.

© 2022 PricewaterhouseCoopers i Sverige AB. Att mångfaldiga innehållet helt eller delvis är förbjudet enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Förbudet gäller varje form av mångfaldigande genom tryckning, kopiering etc.

ÖREBRO

Kommunikationsplan för ev. folkomröstning om BRT

Ansvarig verksamhet: Informationsförsörjningsavdelningen, KSF

Politiskt ansvar: Kommunfullmäktige

Kommunikationsansvarig (i verksamheten): Anna Berggrund, informationsförsörjningsdirektör

Samarbetspartners: ev. Valnämnden

Kommunikationsstöd: Helena Lundeklint, Lisette Andersson

Bakgrund och nuläge

Som en protest till satsningen på BRT (snabbussar) har det skett en namninsamling. Listorna samt uppmaning till folkomröstning lämnades in till kommunen den 12 oktober 2021. För att en folkomröstning i frågan ska vara aktuell krävs namnunderskrifter av 10 procent av röstberättigade i Örebro kommun.

Granskning och räkning av namnunderskrifterna har skett utifrån en metod som följer kommunallagen och som är godkänd av kommundirektören. Granskningsledare är Johan Hellsten och Peter Björk.

NA har uppmärksammat räkningen av namnunderskrifterna i en artikel. Ingenting har hittills kommunicerats i kommunens egna kanaler.

Syfte och mål

Kommunikationen ska bidra till att hanteringen av underskriften och processen runt en eventuell folkomröstning blir tydlig och begriplig och att kommunikationen hänger ihop.

Målgrupper och intressenter

Interna målgrupper	Behov/intresse/prioritet
Servicecenter (servicecenter@orebro.se)	God kännedom
Säkerhetsavdelningen	God kännedom
Rådhuservice	God kännedom
Medarbetare och chefer	Kännedom
Direktörer och kommunledning	God kännedom

Externa målgrupper	Behov/intresse/prioritet
Medborgare	

Externa målgrupper	Behov/intresse/prioritet
Media	

Risker

- En ”sällan-situation” kan skapa osäkerhet och otydliga budskap.
- Politisk laddad fråga. Viktigt att tjänstepersoner inte dras med i den politiska debatten.
- Misstankar om fusk och hanteringen av detta.

Framgångsfaktorer

- Transparent och rättssäker process runt räkning av namnunderskrifter
- Entydig information oavsett vem som uttalar sig.
- Förberedelse inför frågor som kan komma, FAQ

Strategi

Vi använder väl inarbetade kanaler och är tillgängliga och öppna för media.

Budskap

Processen av räkning och godkännande av namnunderskrifter har varit noggrann och följt de lagar och riktlinjer som finns. Hanteringen har säkerställts så att risken för fusk har eliminerats.

Press och media

John Johansson (S), kommunstyrelsens ordförande
 Peter Larsson, kommundirektör
 Johan Hellsten, granskningsledare, KSF

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering av kommunikationsinsatserna sker inom ramen för uppdraget.

Kanaler

- orebro.se
- Intranät
- Servicecenter
- Pressrummet

Tidsplan

Kommunikationsinsatserna börjar i november 2021.

Aktivitetsplan

Informationsaktivitet	Kommentar	Tidpunkt	Ansvar	Klar
Nyhet på orebro.se		3 nov.	Komm	X
Nyhet på intranätet		3 nov.	Komm	X
Pressmeddelande	Utse talespersoner/kontaktpersoner. Samordning med politiken.	3 nov.	Komm Förv.	X
Information till Servicecenter FAQ	Ska kunna svara på basala frågor och veta vem de kan hänvisa till.	3-4 nov	Komm	X
Bevakning på frågor till Servicecenter	10 ärenden kopplat till BRT, inget gällde granskning av namnunderskrifterna.	12-18 november	Komm	X
Mediebevakning och analys		Löpande	Komm	X

2021-11-03 14:00 CET

Ingen folkomröstning om kollektivtrafiksystemet BRT

Det har inte kommit in tillräckligt med underskrifter i folkiniciativet mot kollektivtrafiksystemet BRT för att frågan om folkomröstning ska tas upp i kommunfullmäktige. Det framgår efter att kommunen granskat samtliga underskrifter.

Den 12 oktober lämnades det in en namninsamling till Örebro kommun från företrädare för Liberalerna, Sverigedemokraterna, Örebropartiet samt "Trafikupproret". Syftet var att få till en folkomröstning om Bus Rapid Transit (BRT), kollektivtrafiksystemet som är under uppbyggnad i kommunen.

– Kommunens granskning visar att det inte finns tillräckligt med underskrifter som uppfyller kommunallagens krav för att väcka frågan om folkomröstning i kommunfullmäktige. Det kan vi se redan nu, även fast granskningen ännu inte är helt färdigställd. Granskningen har varit grundlig och har hittills tagit cirka 450 arbetstimmar att genomföra, säger kommundirektör Peter Larsson.

Enligt kommunallagen krävs att tio procent av de röstberättigade har gett sina namnunderskrifter inom en sexmånadersperiod, för att frågan om en kommunal folkomröstning ska väckas i kommunfullmäktige. Underskriften ska vara skriftlig, ange den aktuella frågan "Jag kräver en folkomröstning om BRT, så kallade superbussar i Örebro kommun", samt innehålla namnteckning, datum för namnteckning, namnförtydligande, personnummer och adress.

Det har genomförts en manuell granskning av samtliga underskrifter. Utöver det har det gjorts en kontroll mot folkbokföring, eftersom det endast är invånare som är folkbokförda i Örebro kommun som är godkända för ett folkiniciativ i kommunen.

– Cirka 10 500 av de dryga 15 000 inkomna namnunderskrifterna har godkänts vid granskningen. De som inte godkänts har underkänts på grund av att de varit dubletter, personer som bor i annan kommun än Örebro eller underskrifter med ofullständiga uppgifter. Om till exempel ett personnummer inte varit komplett, inklusive sista fyra siffrorna, underkändes underskriften. Likaså om underskriften var gjord tidigare än sex månader före inlämningsdatumet, säger Johan Hellsten, ansvarig för granskningen.

Slutgiltigt resultat för granskningen av namninsamlingen fastställs vid kommunstyrelsens sammanträde den 7 december, men redan nu går det alltså att se att det inte finns tillräckligt med underskrifter för att frågan om folkomröstning ska väckas i kommunfullmäktige. Granskningen visar att det saknas minst 900 namnunderskrifter.

Kontakt

Peter Larsson, kommundirektör

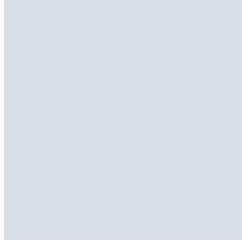
019-21 11 79

peter.a.larsson@orebro.se

Johan Hellsten, ansvarig för granskningen

019-21 10 45 johan.hellsten@orebro.se

Kontaktpersoner

Marie Nilsson

Presskontakt

Presskontakt

marie.a.nilsson@orebro.se

019-21 12 23

Medierapportering av granskning av namninsamling i folkinitiativet mot BRT

Bakgrund och sammanfattning

Den 3 november 2021 går kommunen ut med ett pressmeddelande om att kommunens granskning av namnunderskrifterna visar att det inte kommit in tillräckligt med underskrifter i folkinitiativet mot kollektivtrafiksystemet BRT för att frågan om folkomröstning ska tas upp i kommunfullmäktige.

Dagarna efter pressmeddelandet ligger lokalmedias fokus dels på fakta och statistik kring kommunens granskning av namnunderskrifterna och vad som krävs enligt lag för att en underskrift ska godkännas. Dels på politikerns krav att räkningen ska granskas. Det görs intervjuer med såväl företrädare för folkomröstningen, ledande politiker, tjänstepersoner och medborgare. Det finns ett hårt tonläge från vissa partier.

Under följande veckor i november och början på december rapporterar lokalmedia om att politiker utifrån egen granskning tycker att kommunen underkänt för många namn, varför underskrifter underkänts, krav på en extern granskning samt kommunens beslut att en utomstående aktör ska granska namnunderskrifterna. Det görs intervjuer med politiker, kommundirektör och tjänstepersoner.

Under första halvan av januari 2022 ligger fokus på kommunens och den oberoende konsultens skilda resultat och att få röster saknas för att en folkomröstning ska lyftas i kommunfullmäktige. Det börjar användas formuleringar som "striden för en folkomröstning".

Under andra halvan av januari ligger fokus på kommunförvaltningens och kommunstyrelsens förslag att en folkomröstning inte ska lyftas till kommunfullmäktige samt partiernas agerande utifrån det. Det är ett hårt tonläge och det framställs som en strid eller ett bråk mellan de som är för och emot en folkomröstning.

I januari görs det intervjuer med politiker och tjänstepersoner i form av kommundirektör och projektledarna för genomförandet av BRT.

Lokalmedia

Under perioden 3 november–27 januari skriver Nerikes Allehanda 38 artiklar, P4 Örebro skriver 14 artiklar och SVT Örebro skriver nio artiklar. Under perioden 27 november–27 januari skriver Nerikes Allehanda nio ledare om ämnet.

Nyhetsartiklar

3-5 november 2021

[Ingen folkomröstning om BRT i Örebro | SVT Nyheter](#)

[Det blir ingen folkomröstning om superbussarna \(na.se\)](#)

[Beskedet: Ingen folkomröstning om BRT - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)

[Det blir ingen folkomröstning om superbussar – saknas 900 namnunderskrifter \(orebrokuriren.se\)](#)

[Ingen folkomröstning om kollektivtrafiksystemet BRT – Örebronyheter \(orebronyheter.com\)](#)

[NA förklarar: Därför bråkas det om superbussarna \(na.se\)](#)

[Förespråkarna för folkomröstning reagerar på beskedet - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)

[Liberalerna vill att underkända namnen i insamlingen räknas om \(na.se\)](#)

[Blandade reaktioner efter nekad folkomröstning om BRT - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)

[Inga tveksamheter om BRT: ”Vi har gjort rätt” \(na.se\)](#)

[Liberaler i Örebro får akta sig så att de inte låter som Trump! \(na.se\) \(ledare\)](#)

[Ingen folkomröstning om kollektivtrafiksystemet BRT – Örebronyheter \(orebronyheter.com\)](#)

[Allard: ”Uppenbart fuffens” – och Jämtvall hoppas tråckla fram 900 röster – Nerikes Allehanda \(na.se\)](#)

[John Johansson \(S\): "Förvånad att man inte gjorde mer av förarbetet" - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)

[Ansvariga för granskningen: "Trygg i att vi agerat korrekt" - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)

[Politiker rasar – så här tycker örebroarna: ”Ett haveri” – Nerikes Allehanda](#)
[Granskningsledaren om kritiken mot namnräkningen: ”Vi känner oss trygga” | SVT Nyheter](#)
[Resan tar lång tid med snabbuss – Nerikes Allehanda \(insändare om BRT\)](#)

10-11 november 2021

[Nu ska Liberalerna börja kontrollera namnunderskrifter – Nerikes Allehanda](#)

[Nästan 1900 i namninsamlingen mot BRT bor inte i Örebro kommun - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)
[Nytt förslag inlämnat – pausa BRT: ”Många tror inte längre på det här” – Nerikes Allehanda](#)
[Ringlinjer kan lösa Örebros problem – Nerikes Allehanda \(na.se\) \(insändare om BRT\)](#)
[Folk vågar inte säga ifrån • En självklar del av vår demokrati – Nerikes Allehanda \(na.se\) \(insändare\)](#)

24 november-3 december 2021

[BRT-kritikerna: Hittat många underskrifter som underkänts felaktigt: ”Glasklart” – Nerikes Allehanda](#)
[Låt en domstol pröva namnlistor mot superbussar – Nerikes Allehanda \(ledare\)](#)
[Politikernas besked: Ingen folkomröstning om BRT - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)
[Namninsamlingen i Örebro: Låt jurister granska namnen \(ledare\)](#)
[M-kravet: Granska namnen om superbussarna – externt](#)
[Kommundirektören begär tid för oberoende granskning av BRT-underskrifterna – Nerikes Allehanda](#)
[Kritikerna: Rätt beslut med en extra granskning: ”Litet steg på vägen” – Nerikes Allehanda](#)
[Oberoende part ska granska BRT-namnlistorna – Allard \(ÖP\): ”Det är ett haveri” | SVT Nyheter](#)
[Bra med ny granskning – och gör om lagen om folkinitiativ – Nerikes Allehanda \(na.se\) \(ledare\)](#)
[BRT-underskrifterna ska granskas – beslut om folkomröstning flyttas fram - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)

4-10 december 2021

[Kommunens BRT-granskare välkomnar extern genomgång: ”Viktigast för mig att det blir rätt” – Nerikes Allehanda](#)
[Klart idag: Namnen granskas externt: ”Behöver en second opinion” – Nerikes Allehanda](#)

20-30 december 2021

[Tänk om namninsamlingen kunnat ske med bank-id i stället – Nerikes Allehanda \(ledare\)](#)
[Årets hetaste politiska fråga – snabbussarna: ”Svårt att nå ut och bemöta alla fakta” – Nerikes Allehanda](#)

14 januari 2022

[900 fler namn godkända efter omräkning: "Det är en väldigt stor skillnad" - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)

[Valdagen blir alltmer trolig dag för folkomröstning om bussar – Nerikes Allehanda \(na.se\) \(ledare\)](#)
[KLART: Ett fåtal underskrifter saknades för BRT-omröstning: ”Det var bra nära” – Nerikes Allehanda](#)
[Granskningen klar – osäkert vilken väg Örebrostyret vill ta om folkomröstning - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)
[Röran kring namninsamling skadar förtroendet – Nerikes Allehanda \(ledare\)](#)

15 januari 2022

[BRT: L vill ta strid, medan M vill pausa – Nerikes Allehanda \(na.se\)](#)
[Granskning klar – det saknas 24 namn för folkomröstning om BRT | SVT Nyheter](#)
[Så säger politikerna om nya turerna kring BRT | SVT Nyheter](#)
[Få namn saknas – striden för folkomröstning om BRT fortsätter - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)

17 januari 2022

[Tjänstemännen säger nej till folkomröstning – bollar över till politikerna: ”Nådde inte riktigt upp” – Nerikes Allehanda](#)
[Politikern anmäler kommunen till JO – Nerikes Allehanda](#)
[Förslaget – ingen folkomröstning: "Inte över förrän klubban är i bordet" - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)

18 januari 2022

[Moderaternas besked – röstar för en folkomröstning – Nerikes Allehanda](#)
[Kommunledningens förslag: Ingen folkomröstning om BRT – Nerikes Allehanda \(na.se\)](#)
[Örebro har skickat en torped av misstro till dem som skrivit på mot BRT – Nerikes Allehanda \(na.se\) \(ledare\)](#)
[Därför säger kommunledningen nej till folkomröstning – för få namn – Nerikes Allehanda](#)
[Motståndet mot BRT fortsätter – oppositionen ger inte upp – Nerikes Allehanda \(na.se\)](#)
[Örebrostyret säger nej: "Utgår från att beslutet fastslås" - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)
[Beslutet i KS: Ingen folkomröstning om BRT | SVT Nyheter](#)
[ÖrebroKuriren | Kommunstyrelsen: Ingen folkomröstning om snabbussarna – för få underskrifter \(orebrokuriren.se\)](#)
[ÖrebroKuriren | Moderaterna stödjer en folkomröstning om snabbussarna \(orebrokuriren.se\)](#)

19-23 januari 2022

[9,98 procent räcker inte för att tvinga fram folkomröstning – Nerikes Allehanda \(na.se\)](#)
[En reporters jakt på ett beslut – Nerikes Allehanda \(na.se\) \(krönika\)](#)

[Förslaget: Inte tillräckligt med röster för folkomröstning | SVT Nyheter](#)
[Nye kommundirektören i hetluften direkt: ”Jag har aldrig varit med om en liknande fråga” – Nerikes Allehanda](#)

25-27 januari 2022

[Strul med namn blir silverfat åt Örebropartiet – Nerikes Allehanda \(ledare\)](#)
[Här spårar Örebropolitikernas möte ur – storbråk när BRT diskuterades: ”Är det mutor?” – Nerikes Allehanda](#)
[BESLUTET: Namnunderskrifterna ska granskas igen – det händer nu – Nerikes Allehanda](#)
[Hård ton i debatten när fullmäktige skulle ta beslut om snabbussarna - P4 Örebro | Sveriges Radio](#)
[Frågan om folkomröstning kring BRT inte avgjord | SVT Nyheter](#)
[Så kan John Johansson avvärja superbussarnas motståndare \(ledare\)](#)

Övrig medias rapportering

3 november 2021-27 januari 2022

[Ingen folkomröstning om hett debatterad BRT-satsning | Bussmagasinet](#)
[Storbråk om superbussar i Örebro: "Korruption" - Dagens PS](#)
[Storbråk om superbussar i Örebro: "Korruption" - Börskollen \(borskollen.se\)](#)
[De underkända underskrifterna - Nyheter Idag](#)
[Örebro kommun i fiffelskandal – SwebbTV](#)
[Allard: ”Det här är större än Örebro” - Nyheter Idag](#)
[Misstänkta S-valfusket i Örebro: Kommunens "hemliga granskning" hittade fler godkända namn » Samnytt](#)

2020-10-05

Stadsledningskontoret

Granskning av namnunderskrifter från Folkinitiativet för flygplatsens framtid

INLEDNING

Den 16 september 2020 lämnades ett antal listor med totalt 19 297 namnunderskrifter in till stadshuset i Västerås stad från "Folkinitiativet för flygplatsens framtid".

Namninsamlingen hade pågått mellan den 16 mars och den 16 september 2020. I det dokument som kom in till staden den 16 mars 2020 från Folkinitiativet, i och med att namninsamlingen påbörjades, angavs folkinitiativets syfte enligt följande. "Det finns förslag att lägga ned Västerås flygplats. Vi vill att västeråsarna först ska få säga sitt innan ett beslut fattas om Västerås flygplats framtid. Därför kräver vi en folkomröstning om flygplatsen ska finnas kvar eller läggas ned."

RÄTTSLIGA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT VÄCKA ETT ÄRENDE OM FOLKOMRÖSTNING I FULLMÄKTIGE, M.M.

8 kap. 2 § kommunallagen (2017:725)

Ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga får i fullmäktige väckas av minst tio procent av de röstberättigade kommun- eller regionmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar (folkinitiativ). Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser.

Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.

För att folkinitiativet ska vara giltigt behöver antalet godkända namnunderskrifter motsvara tio procent av de röstberättigade i staden. För att säkerställa detta behöver

en kontroll utföras av samtliga underskrifter. Kriterierna för att ha rösträtt till kommunfullmäktige (att vara röstberättigad) är följande:

- Vara 18 år senast på valdagen (i detta fall inlämningsdatum den 16 september 2020)
- Vara svensk medborgare och folkbokförd i kommunen eller
- medborgare i något av EU:s medlemsländer eller medborgare i Island eller Norge och vara folkbokförd i kommunen eller
- medborgare i något annat land än de som räknats upp ovan, eller statslös, och ha varit folkbokförd i Sverige i tre år i följd före valdagen, samt vara folkbokförd i kommunen.

För att kunna avgöra hur mycket tio procent av de röstberättigade är behöver det totala antalet röstberättigade vara känt. Eftersom inte födelsedag eller folkbokföringstid går att ta fram i stadens tillgängliga statistik så har stadskontoret gjort en kvalificerad uppskattning av antalet enligt följande.

Enligt tillgänglig statistik så var per den 9 september 2018 antal röstberättigade i kommunalvalet 116 241 personer¹. Per den 31 december 2018 var antalet folkbokförda i Västerås som var 18 år eller över 119 704. 116 241 av 119 704 är ca 97,107 procent.

Enligt befolkningsprognosen så kommer per den 31 december 2020, 122 666 personer att vara 18 år eller över och folkbokförda i Västerås, vilket med samma andelsberäkning som ovan ger 119 117 röstberättigade i mitten av september 2020. 10 procent av det är 11 912 personer.

Utöver kravet på rösträtt så ställs det ett antal formkrav för att en namnunderskrift ska vara godkänd och räknas. Alla namnunderskrifter ska:

- Innehålla en egenhändigt undertecknad namnunderskrift
- Innehålla namnförtydligande, personnummer, adressuppgift och datum.
- Vara max 6 månader gamla när namninsamlingen lämnas över till kommunen.

FÖRBEREDANDE ARBETE INFÖR GRANSKNINGEN

Då namnunderskrifterna kom in så lades samtliga blad med underskrifter i buntar om ca 100 blad i varje bunt och paginerades. Varje blad med namnunderskrifter skannades sedan in digitalt och kopior skrevs ut som arbetsmaterial. Kopiorna lades samman i motsvarande buntar om ca 100 blad i varje. Totalt blev det 46 buntar (4 580 blad).

¹ Valmyndigheten tar i samband med allmänna val fram siffror över detta men kan inte ta fram några uppgifter på beställning. Det kan Statistikmyndigheten SCB istället hjälpa till med. SCB har dock en eftersläpning på cirka 6-8 veckor.

Varje bunt och blad fick ett unikt ID-nummer enligt principen 1:1-100, 2:1-100, 3:1-100, osv. Till varje bunt lades också en blankett (försättsblad) att användas vid själva granskningsprocessen för dokumentation och sammanställning etc. På försättsbladet angavs det totala antalet namnunderskrifter i bunten och därefter antal underskrifter som gick vidare till fortsatt granskning samt antal underkända underskrifter. Allt lades sedan i en plastficka.

På försättsbladet angavs:

- Antal namnunderskrifter, totalt i bunten
- Antal namnunderskrifter som underkändes
- Antal namnunderskrifter som gick vidare till fortsatt granskning

GENOMFÖRANDE AV GRANSKNING AV UNDERSKRIFTER

Granskningen av namnunderskrifterna genomfördes enligt följande instruktion:

STEG I – kontroll av underskrifterna

Räkna totala antalet underskrifter i bunten. Har initiativtagarna redan strukit namn på listan ska dessa ej räknas med i det totala antalet.

Om det inte på något sätt framgår av bladet med underskriften att det är namninsamlingen för flygplatsfrågan som avses – underkänns underskriften.

Kontrollera därefter så att alla fält är ifyllda – om inte, så underkänns underskriften.

Kontrollera sedan:

- Datum för underskrift – nedflyttningstecken godkänns. Om man vänt på ordningen dag/månad så godkänns det.
- Namnteckning – flera namnteckningar i rad får inte vara uppenbart lika. Då godkänns bara den första på listan, övriga underkänns.
- Namnförtydligande – det ska gå att läsa namnet, för- och efternamn ska finnas. En bokstav godkänns inte som förnamn, däremot godkänns två bokstäver.
- Gatuadress/Ort – gatu- eller boxadress, postnummer och/eller postadress. Saknas siffror i gatuadressen är det godkänt. Nedflyttningstecken godkänns om två personer med samma adress skrivit på efter varandra. Vid osäkerhet om adressen är Västerås godkänns preliminärt, kontrolleras vid folkbokföringskontroll.
- Personnummer – minst tio siffror. Är personnumret otydligt – godkänns preliminärt, kontrolleras vid folkbokföringskontroll.

Personen som skriver under måste ha fyllt 18 år senaste den 16 september 2020 – Alltså godkänns inga personer yngre än de som är födda efter den 16 september 2002.

Är det osäkert om personen har en adress i Västerås kommun – godkänn preliminärt, kontrolleras vid folkbokföringskontroll. Det finns adress med postort utanför Västerås kommun som ändå tillhör kommunen.

STEG II – dubblettkontroll

Samtliga personnummer som gått vidare från steg 1 skrivs in i Excelark, ett ark per bunt. Buntnummer och sidnummer anges i en kolumn vid varje personnummer. Detta görs av två personer i förening.

Excelarken sparas på särskilda USB-minnen under inmatningen och finns sedan lagrade i en särskild skyddad granskningsmapp, till vilken det är begränsad åtkomst. Excelarket bör inte lagras på något annat ställe under inmatningen.

Om inte personnummer går att urskilja kan en kompletterande sökning i Ratsit göras. Skulle det visa sig i denna fas att personnumret är felaktigt eller inte finns så stryks namnet från det kopierade bladet och ändring av antalet görs på försättsbladet för bunten.

I nästa steg sammanförs samtliga Excelark och en dubblettkontroll görs.

STEG III – folkbokföringskontroll

Personen ska finnas i folkbokföringsregistret, dvs. vara folkbokförd i Västerås stad vid inlämningsdatum den 16 september 2020.

Då personen som skrivit under för folkomröstning ska vara skriven i kommunen vid inlämningsdatum 2020-09-16 sattes gallringskriterium 1 i Kommuninvånarregistret, KIR, till att ta fram personer som folkbokförts i Västerås under perioden 1900-01-01 till 2020-09-16. KIR är kopplat mot skatteverket och uppdateras varje natt med samtliga personer som är skrivna i Västerås kommun, men inga andra kommuner. Gallringskriterium 2 var Totalt antal skrivna i Västerås kommun som är födda mellan 1900-01-01 och 2002-09-16 (dvs. 18 år på inlämningsdagen). Totalt uppfyllde 119 762 personer dessa båda kriterier.

STEG IV – kontroll av utländska medborgare

Medborgare i något annat land än EU:s medlemsländer eller Island och Norge är röstberättigade om de har varit folkbokförd i Sverige i tre år i följd före valdagen, samt är folkbokförd i kommunen.

För att veta detta behöver medborgarskap samt tid för folkbokföring i Sverige av de som skrivit under kontrolleras. SPAR lämnar inte ut den informationen till kommuner. Bara polisen och tullen får det.

Enda möjligheten är då att gå igenom samtliga underskrifter i KIR. Det finns ingen känd metod för en automatiserad kontroll av detta genom KIR. Att genomföra kontrollen manuellt är mycket tidskrävande.

Antal personer som är medborgare i icke-EU-land men som varit folkbokförda i Sverige (men för enkelhetens skull i kommunen) i minst tre år tillåts rösta i denna folkomröstning. Av dem som lämnat sin underskrift var 220 personer folkbokförda i Västerås sedan minst tre år. Hänsyn har tagits till detta vid den slutliga bedömningen av minsta antalet godkända namnunderskrifter. Se vidare nedan. Någon annan åtgärd angående dessa röstberättigade har därmed inte gjorts.

RESULTAT AV GRANSKNINGEN AV UNDERSKRIFTER

Vid inlämningen av namnunderskrifterna uppgav inlämnaren (Folkinitiativet för flygplatsens framtid) att det handlade om ca 18 500 underskrifter. Efter den första genomräkningen bestämdes det totala antalet till 19 297.

Vid folkbokföringskontrollen genomfördes kontrollstegen enligt nedan och resultatet blev enligt följande.

1. 46 filer slogs samman till 1 fil. Totalt antal underskrifter = 18 406
2. Dubbletter rensades ut. Antal dubbletter = 585. Antal kvar = 17 821
3. Folkbokförda i Västerås mellan 1900-01-01 – 2020-09-16 samt minst 18 år (födda under perioden 1900-01-01 – 2002-09-16) = 119 762
4. Matchning underskrifter mot KIR, antal som "saknades" = 2 090
5. Matchning underskrifter mot KIR, antal folkbokförda enl. ovan = 15 731
6. Antal underskrifter från medborgare i icke-EU-land som folkbokförts efter 2017-09-16 = 220
7. Minst antal godkända underskrifter enligt första uträkningen med icke-EU-medborgare oaktat folkbokföringsdatum (antal 336) är 15 395.
8. **Minst antal godkända underskrifter (med avdrag enligt ovan, men utan tillägget av punkt 6) är således 15 395.**

Under hela processen har en hård gallring genomförts för att genom "worst case scenario" identifiera minsta antalet godkända underskrifter. En ytterligare kontroll kan vid behov genomföras för att identifiera godkända underskrifter som kan utelämnas vid gallringen, vilket i så fall skulle innebära att antalet godkända underskrifter blir fler.

Det är ett tidsödande arbete och rekommenderas enbart om det inte är uppenbart att underskrifterna uppgår till 10 procent av den röstberättigande befolkningen.

Ytterligare förklaring till stegen i genomförandet av dubblett- och folkbokföringskontrollen²

1. Totalt antal underskrifter, dvs. personnummer, som skrivits in i olika Excelfiler var 18 406. Dessa kopierades in i en enskild Excelfil för att underlätta hantering och kunna ta bort dubletter i steg 2.
2. Filen säkerhetskopierades till ny plats och kommandot "Ta bort dubletter" användes i Excel. 585 dubletter togs bort och kvar var 17 821 unika personnummer.
3. Då personen som skrivit under för folkomröstning ska vara skriven i kommunen vid inlämningsdatum 2020-09-16 sattes gallringskriterium 1 i Kommuninvånarregistret, KIR, till att ta fram personer som folkbokförts i Västerås under perioden 1900-01-01 till 2020-09-16. KIR är kopplat mot skatteverket och uppdateras varje natt med samtliga personer som är skrivna i Västerås kommun, men inga andra kommuner. Gallringskriterium 2 var Totalt antal skrivna i Västerås kommun som är födda mellan 1900-01-01 och 2002-09-16 (dvs. 18 år på inlämningsdagen). Totalt uppfyllde 119 762 personer dessa båda kriterier.
4. För att identifiera matchning mellan insamlade personnummer och personer som uppfyller kriterierna enligt punkt 3 användes Excelformeln "Leta rad". Underskrifter som inte matchades mot KIR kom tillbaka med uttrycket "Saknas". Totalt antal underskrifter som inte återfanns i KIR var 2 090 st.
5. Matchade personnummer/underskrifter enligt kriterier i punkt 3 uppgick efter uträkning till 15 731.
6. För att få en snabb överblick över hur många personer folkbokförda i Västerås som utöver de kriterier som uppgetts i punkt 3 är medborgare i ett land utanför EU, Norge eller Island, gjordes ytterligare en kontroll med hjälp av Kommuninvånarregistret, KIR. Antal personer som skrivit under folkiniciativet som är medborgare i icke-EU-land uppgick till 336. (Detta utan att vidare ha kontrollerat hur länge dessa personer varit folkbokförda i Sverige/Västerås.)
7. Antal personer som är medborgare i icke-EU-land men som varit folkbokförda i Sverige (men för enkelhetens skull i kommunen) i minst tre år tillåts rösta i denna folkomröstning. Av dem som lämnat sin underskrift var 220 personer folkbokförda i Västerås sedan minst tre år.
8. Minst antal godkända underskrifter enligt första uträkningen med icke-EU-medborgare oaktat folkbokföringsdatum är 15 395.
9. **Minst antal godkända underskrifter är således 15 395.**

² Ansvarig för genomförandet av denna del av kontrollen var Hanna Chapman, enhetschef för Statistik- och analysenheten, Stadsledningskontoret.

Sammanfattning av granskningsresultatet

Totalt upptäcktes 891 underkända namnunderskrifter i första granskningssteget. Merparten av dessa var felaktigt ifyllda. Det kunde handla om att en eller flera uppgifter saknades, var oläsliga, eller vid kontroll var uppenbart felaktiga. Dessutom upptäcktes 585 underskrifter där personnumret återkom minst två gånger (dubbletter) samt 2 090 underskrifter med adresser utanför Västerås stad ("saknade").

Enligt den granskningsmetod som genomförts så är mer än 15 395 av de inlämnade namnunderskrifterna godkända. Enligt den beräknade prognosen ovan så var antalet röstberättigade i mitten av september 2020 i Västerås stad 119 117. 10 procent av det är 11 912 personer. Antalet godkända underskrifter är därmed minst 3 483 fler än vad som behövs för att initiativet ska anses som giltigt.

TIDSÅTGÅNG

Granskningen av underskrifterna har utförts av anställda från enheterna Servicecenter, Ekonomiscenter, Lönecenter, Statistik- och analysenheten, Rekryteringscenter och Stadskansliet. Totalt beräknas tidsåtgången för hela granskningen till cirka 400 tim. Det motsvarar således drygt 10 veckors heltidsarbete för en person. Granskningen pågick under sammanlagt 13 arbetsdagar. Total lönekostnad för organisationen beräknas till ungefär 142 800 kr (källa Kristina Olström HR-direktör).

Pia Svennerholm Moberg
Administrativ chef

Mikael Stenås
Valsamordnare

Hanna Chapman
Enhetschef statistik- och analysenheten